

TRIERERUL UCRAINEAN

Serie nouă, nr. 345-346 / octombrie 2017

Luptați și veți învinge!

M. Ulebrany

Revistă a Uniunii Ucrainenilor din România

În ultimul timp, unele voci, de regulă neavizate, neagă existența poporului ucrainean și a limbii ucrainene. De aceea, am considerat necesar să scriu, pe scurt, despre originea poporului ucrainean și a limbii ucrainene, precum și despre statutul ei de-a lungul veacurilor.

Limba ucraineană este limba populației autohtone a Ucrainei, precum și a ucrainenilor care trăiesc în afara frontierelor sale: în Rusia, Belarus, Polonia, Slovacia, România, Canada, SUA, Brazilia, Australia și în alte țări. Limba ucraineană face parte din primele 20 de limbi cele mai răspândite din lume, fiind vorbită de peste 45 de milioane de oameni. Ea aparține grupului est-

perului Rus, limba ucraineană a încetat să fie folosită nu numai în instituțiile de stat, ci și în cele de învățământ; publicarea cărților în ucraineană, cu excepția textelor literare și a documentelor istorice, a fost interzisă. Doar în Imperiul Austro-Ungar funcționau școli ucrainene și erau editate presă și cărți în limba ucraineană. Limba ucraineană a fost prigonită și pe pământurile rămase sub stăpânirea Poloniei.

Un rol deosebit în istoria limbii ucrainene literare revine scriitorilor. Creațiile scriitorilor ucraineni, lupta lor susținută pentru formarea și dezvoltarea limbii literare pe bază națională, împotriva rusificării și polonizării ei și împotriva

Din agenda
deputatului UUR

pag. 2

Din activitatea
conducerii UUR

pag. 3

Unele aspecte din
activitatea culturală
a UUR

pag. 4

Sărbătoare în satul meu

pag. 6

Zi de sărbătoare în cadrul
comunității ucrainene
din Caransebeș

pag. 6

Ziua Mondială a Educației
la Școala Gimnazială
Călinești-Enache

pag. 8

Festivalul „Confluente”
Iași – 2017 la cea
de-a X-a ediție

pag. 9

Primele atestări
documentare ale
elementelor românești de
origine ucraineană (II)

pag. 13

Originea și statutul limbii ucrainene

slav al limbilor slave ce intră în familia limbilor indo-europene. Cele mai apropiate de limba ucraineană sunt belarusă și rusă. Dar limbii ucrainene îi sunt proprii, la toate nivelurile, numeroase caracteristici specifice. Aceste trăsături lingvistice ce o deosebesc de limbile vecine se întâlnesc încă în documentele din secolele al XI-lea – al XII-lea care provin din vechea Rusie de Sud.

Așadar, ucrainenii au o istorie de peste o mie de ani de folosire a limbii materne în diverse domenii ale vieții sociale și culturale.

Poporul ucrainean s-a format în cadrul Rusiei Kievene pe baza populației din cnezatele Kievului, Cernihovului, Pereiaslavului, Haliciului și Volâniei aflate pe teritoriile de pe Nipru și Nistru.

De-a lungul istoriei, limba ucraineană nu a fost întotdeauna limbă de stat.

După invazia mongolo-tătară, majoritatea pământurilor ucrainene au intrat în Marele Cnezat Lituanian. Aici, limba ucraineană a continuat să fie folosită în legislație, justiție, în cancelariile domnești și în corespondența de stat și privată.

Limba ucraineană avea un statut apropiat de limbă de stat în secolele al XIV-lea – prima jumătate a secolului al XVI-lea și pe pământurile Galiției și ale Volâniei de Vest aflate sub dominația Poloniei. În secolele al XIV-lea – al XVI-lea, limba ucraineană literară scrisă era folosită la nivel de stat și în Moldova.

După semnarea Tratatului de la Pereiaslav din 1654, prin care Ucraina s-a aliat cu Rusia, limba ucraineană s-a păstrat până la începutul anilor '80 ai secolului al XVIII-lea când țaratul rus a lichidat orice urmă de autonomie a Ucrainei. De atunci și până în anul 1917 pe toate pământurile istorice ale Ucrainei aflate în componența Im-

încercărilor de a reduce limba ucraineană la statutul de dialect au avut o importanță hotărâtoare pentru soarta culturii naționale. Fondatorul noii limbi ucrainene literare este scriitorul Ivan Kotlearevskyi. Prin opera sa, Taras Șevcenko a ridicat limba ucraineană literară la nivel de limbă a întregului popor.

În luna ianuarie 1919, prin legea Directoratului Republicii Populare Ucrainene limba ucraineană a fost declarată limbă de stat, concomitent cu respectarea drepturilor limbilor minorităților naționale. O lege similară a fost adoptată și în Republica Populară Ucraineană de Vest.

Statutul apropiat de limbă de stat al limbii ucrainene a fost garantat și în Ucraina Sovietică. Cu toate acestea, din anii '30 și până în octombrie 1989, acesta nu s-a respectat, ceea ce a făcut ca limba ucraineană să fie folosită ca limbă de stat în mod limitat.

La 28 octombrie 1989, Rada Supremă a RSS Ucrainene a adoptat „Legea privind limbile în RSSU” în care se arată: „Conform Constituției RSS Ucrainene limba de stat a Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene este limba ucraineană. RSS Ucraineană asigură dezvoltarea multilaterală și funcționarea limbii ucrainene în toate sferele vieții”.

În Constituția Ucrainei independente se stipulează: „Limba de stat în Ucraina este limba ucraineană. Statul asigură dezvoltarea multilaterală și funcționarea limbii ucrainene în toate sferele vieții sociale pe întreg teritoriul Ucrainei. În Ucraina este garantată dezvoltarea liberă, folosirea și protejarea limbii ruse, a altor limbi ale minorităților naționale din Ucraina...”.

Ion ROBCIUC

Din agenda deputatului UUR

Relațiile româno-ucrainene

Nu este un secret pentru nimeni că relațiile dintre România și Ucraina, stabile în ansamblul lor, suferă totuși, în această toamnă, de anumite oscilații. Motivul se cunoaște (noua lege a educației din Ucraina), poziția celor două state, de asemenea.

Cititorii noștri vor fi observați că, în condițiile apărute, România desfășoară o puternică ofensivă diplomatică, începând cu cel mai înalt nivel. Ea a antrenat și o activare a diplomației parlamentare.

Legat de evenimente și de temperatura relațiilor bilaterale, poziția deputatului UUR este clară și constantă:

- În lumea europeană postbelică, organizațiile etnice nu pot avea alt rol decât acela de a susține pacea, conlucrarea între națiuni, bunele relații între state.

- Răcirea, fie și temporară, a relațiilor dintre state, în special între cele vecine, prezintă riscuri mai mari pentru populațiile minoritare decât pentru cele majoritare.

Cu aceste concepții și cu grija maximă față de păstrarea exercițiului drepturilor fundamentale asigurate prin Constituția României, deputatul Nicolae Miroslov Petrețchi a acceptat includerea sa în toate echipele de negociere constituite în această perioadă. Astfel, a făcut parte, ca observator, din delegația interdepartamentală a României la cea de a VI-a sesiune a Comisiei interguvernamentale româno-ucrainene, din delegația Parlamentului României care a solicitat și a primit explicații de la Excelența Sa domnul ambasador Oleksandr Bankov, din delegația Grupului parlamentar de prietenie România-Ucraina, care s-a deplasat la Kiev, în perioada 12-13 octombrie, iar la închiderea ediției este antrenat în formula parlamentară de discuții cu dl ministru de Externe al Ucrainei, Pavlo Klimkin.

Surse din interiorul delegațiilor respective ne-au informat că participarea deputatului ucrainean a fost activă și convingătoare contribuind la un climat favorabil negocierilor.

O declarație de mare actualitate

În ordinea de preocupări menționată mai sus se înscrie și Declarația politică rostită de domnul deputat Nicolae Miroslov Petrețchi de la tribuna Parlamentului României în ziua de 3 octombrie a.c., pe care o reproducem integral:

*Domnule Președinte de ședință,
Stimați colegi,
Peste 2 zile, la 5 octombrie, suntem chemați să celebrăm Ziua Mondială a Educației.*

Cinstit vorbind, ne-am obișnuit, ne-am prea obișnuit cu zilele declarate mondiale pentru tot felul de preocupări. Ar fi scandalos să nu existe ocazii de remarcat valorile maxime pentru existența omenirii civilizate, cum ar fi sănătatea, dreptatea, libertatea și, bineînțeles, educația. Dar niciodată sintagma ca atare nu s-a arătat atât de potrivită. Niciodată alăturarea cuvintelor mondial și educație nu a părut atât de inspirată.

Da, educația, activitate focalizată pe individ și asigurată de comunitatea din care face parte, are cu adevărat și o dimensiune mondială. Nu numai ca deziderat al întregii umanități. Nu numai ca o condiție a progresului general. Educația se dovedește a fi mondială și prin conexiunile ei cu frățietatea popoarelor, cu buna vecinătate, cu politica internă și externă, cu pacea.

Exact în aceste zile urmărim cu îngândurarea o anumită răcire a relațiilor cu o țară vecină, prietenă, aliată și parteneră în parcursul comun în orientările internaționale. Tema? Educația!

În calitate de cetățean român de etnie ucraineană nu pot fi decât întristat de aceste asperități. Noi, membrii comunității etnice a ucrainenilor din România suntem cei mai nefericiți de aceste neînțelegeri dintre țara în care trăim și țara de origine. Mărirea tensiunilor ne-ar crea în primul rând nouă o situație dificilă.

Ca deputat ce reprezintă minoritatea ucrainenilor din România, am participat la diferitele formule de negocieri în jurul situației create. Am făcut și voi continua să fac acest lucru cu spirit civic și responsabilitate față de cei care m-au ales. Pronunțându-mă ferm pentru exercițiul dreptului la educație în limba maternă al românilor din Ucraina, apăr, totodată, și exercițiul dreptului la educație în limba maternă al ucrainenilor din România.

Mă simt deci în măsură să afirm: Ziua Mondială a Educației trebuie marcată nu numai prin alocuțiuni abstracte sau momente festive, ci și ca un prilej de analiză a modului în care se manifestă în anul respectiv dimensiunile, implicațiile și consecințele geopolitice, adică mondiale, ale educației.

Da, și de educație (ca o activitate, nu ca rezultat) depind buna înțelegere și conlucrarea între state, mai ales între cele vecine și aliate.

Fie ca, folosind prilejul Zilei Mondiale a Educației, cei direct implicați în rezolvarea neînțelegerilor apărute să facă un efort suplimentar spre reintrarea în normalitate, pentru binele popoarelor român și ucrainean, pentru binele păcii!

Blocaje și deblocaje

Dacă la nivelul retoricii sau al diplomației lucrurile sunt mai catifelate, nu la fel se prezintă realitățile zilnice, inclusiv în sfera educației.

Începutul de an școlar a fost marcat iarăși de disfuncționalități, vechi sau mai noi. Stabilind o bună conlucrare și cu actualul ministru al Educației, dl Liviu Pop, a putut fi rezolvată problema manualelor auxiliare. Au apărut însă alte blocaje punctuale.

Astfel, postul de inspector pentru învățământul în limbile minorităților naționale de la IȘJ Timiș nu putea fi ocupat de profesorul propus de UUR din cauza unor prevederi ne-realiste din instrucțiunile în materie. Explicând argumentat situația domnului ministru, deputatul a obținut deblocarea situației și ocuparea postului de către o persoană de etnie ucraineană.

Mai grav a fost blocajul din județul Caraș-Severin. De multă vreme, Inspectoratul Școlar Județean aprobase constituirea unor clase cu predare în limba ucraineană la Reșița și Caransebeș, dar avizele Ministerului nu mai soseau, deși anul școlar începuse. Dl deputat Petrețchi a formulat o intervenție parlamentară foarte energică și situația a fost deblocată. Clasele respective funcționează.

O inițiativă periculoasă

Un incident și mai complicat a survenit în sfera învățământului superior. Rectorul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava a hotărât, de unul singur, întreruperea înscrierilor pentru grupa de limba și literatura ucraineană de la Facultatea de Litere. Măsura a fost inițiată în ajunul închiderii sesiunii de înscrieri și urma să afecteze și înscrierile deja făcute.

Dl deputat Nicolae Miroslov Petrețchi a încercat mai întâi să lămurească situația cu dl rector, însă poziția acestuia, deși neargumentată, a fost foarte rigidă. Nu a rămas decât calea unui apel urgent la autoritățile administrației centrale. Pe parcursul a numai câteva ore, înscrierile au fost reluate, iar Secția ucraineană de la Facultatea de Litere a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava funcționează normal.

Este semnificativ că evitarea acestei situații foarte critice este apreciată în prezent inclusiv de dl rector. Cu prilejul unei recente deplasări la Suceava a deputatului ucrainean, cei doi s-au întâlnit și au purtat o convorbire de-a dreptul cordială, care nu poate fi decât spre binele învățământului în limba ucraineană.

Observator

Comunicat

Din activitatea conducerii Uniunii Ucrainenilor din România

Continuăm să informăm cititorii noștri și membrii UUR despre activitatea conducerii Uniunii Ucrainenilor din România.

În ziua de 21 octombrie 2017, la sediul UUR a avut loc ședința ordinară de lucru a Prezidiului UUR pentru analiza activității desfășurate de UUR în luna septembrie 2017, analizarea și aprobarea devizelor și a referatelor de necesitate și, respectiv, prezentarea și aprobarea activității deputatului. Ședința de lucru a fost legal constituită, din cei 13 membri ai Prezidiului fiind prezenți 11, doi membri au absentat din motive întemeiate.

La primul punct de pe ordinea de zi, responsabil CFFP, expert contabil al UUR, a prezentat situația financiar-contabilă pe luna septembrie 2017 și bugetul de cheltuieli pe lunile noiembrie și decembrie, repartizat pe indicatori economici: funcționarea sediilor, întreținerea și reparații la sedii, personal și conexe, presă, carte, alte publicații, acțiuni culturale.

La punctul doi al ordinii de zi au fost prezentate un număr de 17 dezeve estimative însoțite de referate, precum și celelalte documente privind acțiunile propuse a se desfășura în luna noiembrie 2017, care s-au referit în principal la organizarea și participarea la festivaluri de cântece și dansuri populare ucrainene (Zilele culturii ucrainene la filialele din Tulcea, Timișoara, Satu Mare; Comemorarea victimelor Holodomorului din Ucraina la filialele din Suceava, Iași, București; Întâlniri cu scriitori ucraineni și evocări ale unor scriitori ucraineni la filialele Iași, Suceava, Cluj, Caraș-Severin; Tradiții și obiceiuri ale ucrainenilor din România la filialele Maramureș, Suceava; Ziua limbii și a scriitorului ucrainean la filialele București și Iași etc.). Toate aceste acțiuni au fost cuprinse în Planul de acțiuni și activități culturale pe anul 2017.

La punctul trei de pe ordinea de zi au fost prezentate un număr de 19 referate de necesitate ale filialelor județene ale UUR cu privire la alocarea unor sume de bani pentru cheltuieli gospodărești, achiziționarea unor bunuri de strictă necesitate (birotică, aparatură electronică, mobilier, reparații etc.), deplasări la diferite evenimente în baza unor invitații în acest sens din țară și din Ucraina (Festivalul de folclor ucrainean la Reni și Kiev – festivalul „Dolea”), organizarea unor activități culturale în țară și în Ucraina, care au fost aprobate de Consiliu.

La punctul patru al ordinii de zi au fost prezentate principalele activități desfășurate de către deputatul UUR în perioada de la ultima ședință de lucru a Prezidiului UUR și până în prezent punctând demersurile făcute de Comisia Interguvernamentală Româno – Ucraineană și delegația parlamentară pentru detensionarea situației dintre România și Ucraina în urma adoptării de către autoritățile competente din

Ucraina a legii privind învățământul în limbile minorităților în Ucraina, situația grupelor care studiază limba ucraineană în Reșița, situația manualelor școlare pentru etnicii ucraineni, precum și vizitele efectuate în județul Botoșani și Suceava.

Totodată, domnul deputat a informat membrii Prezidiului că în perspectivă, SGG intenționează să constituie Departamentul pentru studiul problemelor minorităților naționale și în acest sens va fi organizat un concurs pentru ocuparea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al Departamentului sus-menționat. În acest sens Prezidiul a luat în discuție posibilitatea candidații din partea UUR pentru ocuparea funcțiilor sus-menționate, în baza criteriilor stabilite de DRI.

Demersurile întreprinse de dl deputat și conducerea UUR referitoare la editarea manualelor auxiliare pentru clasele 1, 2, 4 și 5 cu predare în limba ucraineană au intrat în faza finală, urmând să fie avizate de o comisie de specialitate și se va trece la editarea lor, existând avizul organelor competente în acest sens.

La ultimul punct al ordinii de zi au fost analizate 17 invitații, adrese, petiții, cereri venite din partea unor organizații, instituții din țară și din Ucraina, precum și de la persoane fizice pentru participarea la acțiuni organizate în țară și în Ucraina, încheierea sau prelungirea unor contracte, finalizarea Planului de venituri și cheltuieli al UUR pe anul 2018.

În ziua de 20 octombrie 2017, membrii Consiliului UUR au participat la sărbătorirea a 20 de ani de la reînființarea Liceului Pedagogic „Taras Șevcenko” din Sighetu Marmației, ocazie pentru a retrăi alături de profesori, elevi, absolvenți și autoritățile locale atmosfera de altădată, de a lua la cunoștință realizările liceului în decursul timpului.

Actualul liceu este continuatorul primului liceu ucrainean, înființat la Sighetu Marmației, în anul 1949. În anul 1997, noul liceu „Taras Șevcenko” și-a deschis porțile cu ocazia unei ceremonii festive la care a participat președintele României, Emil Constantinescu, și ministrul Educației, Virgil Petrescu.

Cu ocazia festivităților organizate în cadrul acestei aniversări, fondatorii Uniunii, membrii Consiliului UUR, precum și cadrele didactice din cadrul Liceului „Taras Șevcenko” au primit diplome de mulțumire din partea Fundației prezidențiale „Leonid Kucima”.

Următoarea ședință de lucru a Consiliului va avea loc în data de 15-16 noiembrie 2017 la sediul central al UUR.

*Material realizat de vicepreședintele UUR,
Victor HRIHORCIUC*

Destinul Ucrainei

Năpădită de dușmani
Rămâi tare, Ucraină!
După secole de luptă...
Când poleacul, când cei țari
Ce vroiau avere multă
Și pământurile nemuncite
Cu de-a sila să le ia
Pereiaslav blestemat
Un moment de... nostalgie
Cum-ar spune-al nostru Taras!
Va rămâne-al nostru hatman
Un erou – și pe vecie.
Simbol viu, doar într-o țară
Ce prosperă, nu disperă...
Să fii tare, Ucraină!
Ce prosperă... pe vecie
Lasă țarii ca să creadă
Că vor stăpâni vreodată
Vreun pământ în Ucraina
Lasă țarii să viseze și
Când s-or trezi din somn
Vor vedea, în jurul lor,
Doar pământ ce-i sterp... și gol

Ionuț MUTU

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în paginile *Curierului ucrainean* revine în exclusivitate autorilor. Redacția nu-și asumă obligațiile legate de conținutul materialelor și nu returnează articolele nepublicate.

CURIERUL UCRAINEAN

**Strada Radu Popescu, nr. 15,
sector 1, București
Telefon: 021.222.0724,
Tel./fax: 021.222.0737
E-mail:
curierul.ucrainean@gmail.com**

**Redactor-șef:
Ion Robciuc**

**Redactor:
Kolea Kureliuk**

**Tehnoredactare:
Ștefania Ganciu**

**Tiparul executat la
Tipografia
„S.C. SMART
ORGANIZATION SRL“**

Unele aspecte din activitatea culturală a UUR

M-a bucurat vestea că anul acesta manifestarea culturală „Mira la huțuli“ de la Bistra la care am dorit să particip cu tot dragul va fi organizată de Primăria comunei Bistra în colaborare cu

Uniunea Ucrainenilor din România. De fapt, această acțiune culturală a fost gândită și inițiată de filiala Maramureș a Uniunii Ucrainenilor din România la propunerea Organizației locale, pe atunci conduse de președintele ei, profesorul de educație fizică, domnul Coreniuc Dumitru, care este un bun animator cultural, dar din păcate, în ultimii ani, și-a pierdut busola și a încercat pe diferite cărări să eludeze Uniunea Ucrainenilor din România, probabil, spunând că sub alte flămuri va putea ajunge mai departe.

Deci, cum am spus, m-am bucurat să fiu prezent la această manifestare culturală și să mă întâlnesc cu fostul viceprimar din 2011, Dutciuc

Vasile, acum primar la a doua legislatură. Manifestarea a avut o tentă culturală deosebită, cu participarea largă a localnicilor și invitaților, iar colaborarea cu actuala conducere a Organizației județene Maramureș a căpătat valențe și mai mari, de fapt, așa cum era tradiția de colaborare dintre Uniunea Ucrainenilor din România și Administrația locală atunci când erau în bună înțelegere.

Vreau să fac aici o remarcă. Indiferent în ce partide suntem sau în ce organizații neguvernamentale activăm sau ce orientare politică avem acestea nu ar trebui să fie o piedică în colaborarea noastră culturală, iar organele de conducere ale acestor organizații nu ar trebui să văduvească populația locală de acțiuni culturale și de participarea lor la viața socială a localității.

Programul activității culturale a Uniunii Ucrainenilor din România este amplu, de asemenea, și programul cultural-științific al Organizației județene Maramureș este diversificat, specific fiecărei localități, unde viețuiesc compact etnicii ucraineni, respectiv, în 15 sate și în mare parte din orașe precum Baia Mare, Sighetu Marmației, Vișeu de Sus, Borșa, Seini, Cavnic etc., așa că numai în luna iulie au fost programate două acțiuni culturale la Crasna Vișeuului și Valea Vișeuului, în prima parte a lunii, și cu oarecare întârziere acțiunea culturală „Ritualul de nuntă la

ucraineni“, mai bine zis interpretarea cântecelor ucrainene de nuntă care s-a desfășurat duminică, 23 iulie 2017, la Valea Vișeuului, iar Festivalul „Sărbătoarea cântecului și dansului ucrainean“ în următoarea săptămână, tot duminică, 30 iulie 2017, la Crasna Vișeuului.

Am ținut să particip la toate aceste manifestări nu numai pentru a relatea în presa noastră ucraineană despre aceste acțiuni, dar am dorit mai mult să observ dacă obiceiurile tradiționale și modul de organizare se mai păstrează.

Cu multă satisfacție am constatat că lumea participă la aceste acțiuni organizate de Uniunea Ucrainenilor din România, bucurându-se de frumusețea cântecului, portului și dansului ucrainean specific fiecărei zone a județului Maramureș și totodată ia contact cu tradițiile și folclorul ucrainean din regiunile vecine, din Ucraina, cu toate că în ultima perioadă participă cam aceiași invitați.

Mă bucur că organizațiile locale ale UUR sub conducerea Comitetului Organizației județene a UUR sunt mobilizate și participă cu formațiile artistice în frunte cu președinții acestor organizații la aproape toate manifestările organizate la nivel de județ. Bucuria și mai mare a participanților este atunci când la aceste manifestări culturale participă membrii conducerii centrale a UUR în frunte cu președintele Uniunii, deputatul Nicolae Miroslav Petrețchi, care, totodată, trebuie să fie înțeles că nu întotdeauna timpul îi permite să ia parte la toate acțiunile Uniunii Ucrainenilor din România.

Manifestarea culturală de la Valea Vișeuului a fost organizată de doamna profesoară Lidia Spivaliuc, președinta Organizației locale UUR și președinta Organizației Femeilor Ucrainence din România, membră în Consiliul UUR. Spectacolul s-a desfășurat pe o scenă în aer liber în fața Căminului Cultural al satului Valea Vișeuului, ce aparține de comuna Bistra. Cu sprijinul directorului Căminului Cultural, Nicolae Maricec, scena a fost amenajată între calea ferată și Căminul Cultural, pe malul stâng al râului Tisa, care desparte cele două țări România și Ucraina, așa că muzica și dansurile de pe scena din Valea Vișeuului s-au auzit și dincolo de Tisa în Ucraina, la Chmelevo.

Nu mai prejos s-a prezentat satul Crasna, străjuit la nord de vârfurile Pop Ivan și Tomnatec, masivul muntos care desparte România de Ucraina și de localitatea ucraineană Bohdan din raionul Rachiv.

Președintele Organizației locale, domnul Iura Mocernac, s-a străduit și a reușit să facă spectacolul tot pe o scenă în aer liber, într-o mare parcare a satului Crasna Vișeuului, pentru care sunt dator

să-i felicite pe edili locali. Satul aparține tot de comuna Bistra. Și aici a fost o manifestare culturală de suflet, îmbogățită cu spectacolul prezentat de ucrainenii din regiunea Ivano-Frankivsk, ansamblul de dansuri populare „Merejevo“ al Colegiului de Artă și Cultură din Kosovo, condus de Olha Kvețko și o surpriză plăcută a creat-o pe scenă solista ucraineană Olha Iaremciuk, care a fost aplaudată la scenă deschisă.

Ca și la Valea Vișeuului, cu multe și prelungite aplauze a fost răsplătită evoluția capelei „Ceremuş“ conduse de artistul emerit Ivan Martesciuk

având în componența sa un virtuoz al instrumentelor populare, care a transformat în fluier chiar și o pușcă de vânătoare.

O impresie bună și un plus de imagine a adus participarea invitaților din alte organizații județene ale UUR. De această dată, participarea domnului președinte al Organizației județene Suceava, Ilie Sauciuc, cu formația artistică „Polonyinka“ din Paltinu care a evoluat pe scena din Valea Vișeuului și cu formația de dansuri ucrainene din Negostina care a participat la acțiunea din Crasna Vișeuului a îmbogățit programul artistic al acțiunilor.

Organizatorilor și protagoniștilor acestor acțiuni culturale doresc să le transmit multe mulțumiri și succes pe mai departe în acțiunile lor și aștept să pot participa la „Obiceiurile de toamnă la ucrainenii din Remeți“.

Nu pot să închei mica mea relatare fără a-i felicita pe președinții organizațiilor locale ale UUR: Chifa Ștefan din comuna Poienile de sub Munte, Pinte Mariciuc din comuna Ruscova, Maria Ciubica din satul Lunca la Tisa, Elek Oprișan din Rona de Sus, Covaci Ilie din Vișeu de Sus, și nu în ultimul rând, pe președintele Organizației județene Maramureș, Miroslav Petrețchi,

pe vicepreședinta UUR, Anna Sambor, și pe prim-vicepreședintele UUR, Vasile Pasenciuc.

Tuturor le doresc viață lungă, spor în activitate, multă sănătate și putere de muncă!

*Ștefan BUCIUTA,
președinte de onoare al UUR*

5 octombrie – Ziua Mondială a Educației. Sărbători românești dedicate personalului didactic

În anul 2016, de Ziua Educației, s-au marcat 50 de ani de la adoptarea Recomandării UNESCO și a Organizației Internaționale a Muncii cu privire la Statutul cadrelor didactice (1966). Astfel, tema de anul trecut a reluat principiile fundamentale ale Recomandării adoptate în urmă cu 50 de ani, punând totodată în evidență necesitatea de a acorda susținere profesorilor în raport cu obiectivele dezvoltării durabile a Agendei 2030 a ONU. Obiectivul numărul 4 dedicat educației a vizat: „asigurarea accesului la o educație de calitate pentru toți, în mod egal, precum și promova-

30 iunie 1989 – Ziua Învățătorului. Elevii Școlii din Nisipitu

rea posibilităților de învățare pe tot parcursul vieții“.

Cadrul de acțiune „Educație 2030“ subliniază faptul că profesorii sunt indispensabili educației echitabile și de calitate, astfel încât aceștia trebuie să fie recrutați și remunerați în mod adecvat, să fie motivați, să beneficieze de o formare profesională satisfăcătoare, să fie susținuți și dotați cu resurse suficiente“.

Ziua Mondială a Educației adună anual sute de elevi, părinți și activiști din întreaga lume pentru a aduce un omagiu tuturor cadrelor didactice care au fost în mod direct sau indirect afectate de o criză majoră și alte evenimente naturale: ploi, uragane ce produc inundații, distrugerii de imobile, schimbări ale cursurilor apelor curgătoare etc.

În spiritul recomandării ONU, trebuie să plecăm tot timpul de la premisa că rolul profesorilor, al tuturor cadrelor didactice, întregului personal din educație este vital pentru reconstrucția socială, economică și intelectuală a fiecărei țări.

În spiritul acestor directive și în comuna Ulma din județul Suceava, din bugetele Uniunii Europene, bugetul dezvoltării rurale a României, în ultimii ani, au fost asfaltate drumurile comunale pe o distanță de 17 km, iar cel județean în lungime de 11 km și aproape 20 km din drumul forestier Salaș-Pohonicioara-Șipotele Sucevei (peste Suceava). Acesta din urmă a fost pietruit cu piatră concasată. Din bugetul local s-au alocat importante sume pentru reabilitarea celor trei școli din satele Ulma, Lupcina și Nisipitu, se află în construcție piața agroalimentară din centrul satului Nisipitu și cea pentru cereale și vite din Hremetnei, la intrare în comună. Acestea sunt câteva din realizările comunei Ulma, unde m-am născut și am muncit peste 45 de ani. Ele contribuie la ușurarea transportului local, îmbunătățirea procesului instructiv-educativ, a întregii activități socioumane a cetățenilor. Cunoscut foarte bine activitatea economico-socială din comună, mai cu seamă cea din învățământ. Afirm cu cea mai mare responsabilitate, că sunt încă multe cadre didactice care consideră că Ziua Mondială a Educației elimină pe cea a învățătorilor, educatorilor și profesorilor, frumos intitulată „Ziua Învățătorului“. De ce această confuzie? Răspunsul îl dau eu. După evenimentele decembriste nu s-a organizat

nicio activitate legată de sărbătorirea muncii întregului personal didactic, așa cum se făcea până-n decembrie 1989, în cadrul sărbătorii „Ziua Învățătorului“. Unii, poate chiar din rândul diriguitorilor învățământului românesc, neștiind istoria neamului românesc, istoria învățământului din țara noastră, considerau „Ziua Învățătorului“ de șorginte comunistă. Nu este adevărat! „Ziua Învățătorului“ nu are nicio legătură cu regimul comunist din țara noastră. Ea a fost stabilită prin ordonanță prezidențială înscrisă la Tribunalul Ilfov în anul 1927. De atunci „Ziua Învățătorului“ se serbează la 30 iunie odată cu sărbătorirea zilei Sf. Apostoli de către Biserica Ortodoxă Română.

În satul Falcău care, administrativ, aparține de comuna Brodina, situată în vecinătatea satului Ulma, vrednicul preot, Gheorghe Solcan, parohul Bisericii cu hramul „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ din această localitate, anual, de hramul bisericii săvârșește o slujbă de comemorare a cadrelor didactice, care au slujit de-a lungul

timpului în școlile comunei Brodina, dar și pentru sănătatea cadrelor didactice în activitate și a celor aflați la pensie.

În predica sa, de la sfârșitul liturghiei, vrednicul preot începe cuvântul cu frumoase și alese expresii, cuvinte de felicitare, mulțumiri și urări de bine cadrelor didactice, elevilor și părinților acestora.

După predică, copiii în frumoase costume populare, de fiecare dată, prezintă un bogat program artistic, cu repertoriul adecvat „Zilei Învățătorului“.

Părintele paroh, Gheorghe Solcan, în finalul activității precizează faptul că „Ziua Învățătorului“, anual se desfășoară odată cu sărbătoarea creștină „Sf. Petru și Pavel“, la data de 30 iunie.

Această sărbătoare are loc cu sprijinul necondiționat al bisericii satului, al parohului preot Gheorghe Solcan.

La finalul spectacolului omagial copiilor li se oferă dulciuri, iar cadrele didactice, de fiecare dată, sunt invitate la masă festivă.

Confuzia se mai petrece și din cauza apariției

în presa noastră, a informațiilor că „Ziua Învățătorului“ este serbată la 5 iunie, dată care coincide cu nașterea dascălului Gheorghe Lazăr, întemeietorul învățământului modern românesc (5 iunie 1779-17 septembrie 1823). El a înființat în anul 1818 prima școală cu predare în limba română la Școala de la Sfântul Sava din București.

Instituirea Zilei Învățătorului a fost aprobată la 9 octombrie 2007 de Parlament și apoi prin Legea 289 din 29 octombrie 2007. Datele de 5 octombrie (Ziua Mondială a Educației) și 5 iunie (Ziua Învățătorului) au fost introduse și marcate în structura anului școlar 2013-2014, conform unei decizii luate, la 3 iunie 2013, de Ministrul Educației Naționale, Remus Pricopie, și de cei doi lideri sindicali din învățământul preuniversitar, Simion Hâncescu (Sindicatul Federația Sindicatelor Libere din Învățământ) și Marius Nistor (Fede-

30 iunie 1987 – Ziua Învățătorului. Grupul vocal al Școlii din Nisipitu

rația Sindicatelor din Educație „Spiru Haret“).

Deci, conform acestor acte, „Ziua Învățătorului“ se sărbătorește la 5 iunie, dar marea majoritate a sindicaliştilor se opun motivând că e o perioadă foarte încărcată: tezele școlare, pregătirea examenelor etc.

Așadar, personalul didactic se află într-o perioadă de confuzie. Sperăm că în viitor se va elucida și această problemă în favoarea celor mulți. Important este ca învățământul să nu sufere.

Acum, trăiesc momente nostalgice, cu gândul la acele sărbători dedicate personalului didactic, la acele momente festive, în cadrul cărora, la adresa noastră, se roseau numai cuvinte frumoase, înălțătoare, se cânta „Imnul învățătorilor“, se ofereau distincții, diplome, recompense bănești și buchete de flori.

Nu pot uita nici acele momente de destindere la finalul sărbătorii învățătorilor, acele mese cu adevărat festive, când uitam, pe moment, de unele greutăți ale școlilor noastre și chiar cele personale sau familiale.

Gheorghe CEGA

Ce am văzut și nu am crezut!

E vorba de Nicolae Voloșeniuc. Unul dintre vârstnicii bătuți de soartă dintre miile din țara noastră. Locuiește în satul Bobeica, singur într-o casă, ceva mai arătoasă decât o colibă și nu-mi pot da seama cum își petrece zilele sub jugul atâtor boli! Îl întâlnesc uneori la magazinul privat al domnului Beniam Vovciuc, revenit în ținutul natal după ce 17 ani a fost șeful unei societăți pe splendida Coastă de Azur cu vârfurile munților Alpi (Mont Blanc peste 4000 de metri înălțime), veșnic înzăpezită, oglindindu-se în apele Mediteranei. Pe Nicolae nu-l văd la cumpărături în magazin. O altă persoană îi mai cumpără pâine, mezeluri, legume etc. Bătrânul nu se poate de-

plasa. Cu ochii vede ca prin ceață, abia-și târâie trupul sprijinindu-se în două cârje. Cu memoria e la pământ! Nu știe socoteala amărâței de pensii.

L-am revăzut, deunăzi, și recunoscându-mă în holul magazinului privat m-a rugat să-i cumpăr o pâine, gest acceptat degrabă de mine. Ploaua mocănește întruna. Avea de mers vreo 4 km până acasă.

– Dar cu ce ai venit pe vremea asta, omule?

– Cu un faeton.

– Și cu ce te întorci?

– Dau 20 de lei vreunui șofer care mă ia. Dar niciunul nu s-a oferit dintre numeroșii strănieri cu autoturismele staționate în preajmă. Se știe că la Izvoarele Sucevei nu e singurul caz prezentat. Și în comună avem un cămin de bătrâni. Când va fi pus în funcțiune? Știe Primăria, dar vor să afle și localnicii.

Decebal Alexandru SEUL

Hramul localității este o sărbătoare cu tradiție în spațiul nostru cultural.

La 1 octombrie, bălcăuțenii sărbătoresc hramul satului. De proveniență slavă, cuvântul hram – „xпам” înseamnă „lăcaș sfânt, biserică; patronul unei biserici”. Conform tradiției, hramul satului este sărbătorit de hramul bisericii.

1 octombrie în calendarul creștin ortodox

Biserica din Bălcăuți poartă numele „Acoperământul Maicii Domnului”. Conform tradiției, în

această zi Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos, împreună cu ucenicul lui, Fericitul Epifanie, au văzut-o pe Maica Domnului plutind în văzduh și acoperind mulțimea cu cinstitul ei omofor. Sfânta Fecioară se ruga lui Dumnezeu pentru neamul omenesc. Apariția miraculoasă a Sfintei Fecioare Maria în Biserica din Vlaherne a fost considerată de Sfinții Părinți ai Bisericii Creștine ca fiind foarte importantă și s-a hotărât să fie trecută în Calendarul creștin sub denumirea „Acoperământul Maicii Domnului”. De atunci, urmându-i exemplul, oamenii o roagă, la rândul lor, să îi acopere cu mila sa și să-i păzească de toate relele. Așa se face că de la primele ore ale dimineții, credincioșii din localitate și pelerinii din zonele învecinate au trecut pragul bisericii pentru a asista la slujba religioasă oficiată de un sobor de preoți.

Credincioșii ortodocși ucraineni din Caransebeș și din țară au îmbrăcat duminică, 24 septembrie 2017, haine de sărbătoare pentru a participa la slujba de târnosire a Bisericii ucrainene din Caransebeș, cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului” și „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, bucurându-se că se pot ruga în limba maternă, își pot păstra credința, tradiția și cultura.

Obștea credincioșilor ortodocși de etnie ucraineană din orașul Caransebeș s-a organizat în parohie de sine stătătoare în anul 2000 cu sprijinul dlui Șimonea Ion, președintele UUR Caraș-Severin, al dlui Tiuch Gheorghe, consilier parohial, și cu contribuția preotului Sauciu Vasile, continuată de preotul Ardelean Vasile și preotul Popovici Dumitru Daniel, parohia subordonându-se canonic-administrativ Patriarhiei Ortodoxe Române, Vicariatului Ortodox Ucrainean din Sighetu Marmăției și, respectiv, Protopopiatului Ucrainean din Lugoj.

La acest eveniment de mare trăire sufletească și duhovnicească – târnosirea Bisericii, au participat și au oficiat slujba religioasă delegatul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, episcop-vicar patriarhal cu cei doi diaconi, arhidiaconul Dumitru Ojog, diaconul Sorin Argintariu, părintele Ioan Pițura, vicar general al ucrainenilor din România, părintele protopop Ilie Albiciuc din Protopopiatul Lugoj și soborul preoțesc: părintele Lalo Nicolae de la parohia ortodoxă ucraineană din Cornuțel, părintele Popovici Petru din parohia Reșița, părintele paroh Dumitru Daniel Popovici, părintele Ardelean Cristian, parohia Soca, părintele Clempușac Olvin, parohia Dragomirești, părintele Popovici Cristian din parohia Timișoara, părintele Brotnei Ioan din parohia Pădureni, părintele Brotnei Mihai din parohia Petroasa Mare, părintele Cinar Mihai, parohia Știuca, părintele Rosoca Petru, parohia Criciova, părintele Vișovan Adrian, parohia Remetea Mică, părintele Anișoreac Vasile, preot misionar Timișoara, părintele Rusnac

Sărbătoare în satul meu

Tradiții uitate la început de Brumărel

Nu toată lumea cunoaște că în Moldova, conform calendarului popular, sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului are denumirea de *Pocroavă* (la plural articulat *Pocroavele*) care provine din limba ucraineană *Покрова* (la plural *Покрову*), cu același înțeles, și a pătruns la români datorită contactului nemijlocit cu ucrainenii.

În timp, s-a făcut legătura între sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului cu acoperirea capului fetelor cu păr frumos și bogat - semn al feminității și frumuseții, garanție pentru a fi cerute în căsătorie cât mai devreme. De aici și obiceiul îmbrodurii miresei cu basma la nuntă, simbol al trecerii fetei la statutul de femeie măritată.

Nu doar femeile acordau o atenție deosebită îngrijirii părului (varietatea împletiturilor acestuia), ci și bărbații. Pe vremuri, exista credința că întreaga putere a omului se află

în părul de pe cap și cel al bărbii. Purtarea părului lung de către bărbați era un semn al puterii, tăierea lui semnificând slăbiciunea. De aceea, el era îngrijit cu mare atenție în diferite ritualuri, transmise până în zilele noastre (tăierea moțului și ruperea turtei). Astfel, pentru a crește lung și frumos, părul copiilor, atunci când era tuns prima dată, era pus la rădăcina unui pom. Oamenii se rugau Sfintei Pocroave pentru regenerarea podobei capilare.

În ziua de 1 octombrie se fac și predicții meteorologice: dacă frunzele copacilor se îngălbenesc și cad repede, înseamnă că anul următor va fi îmbelșugat. Dacă luna octombrie va fi ploioasă, în decembrie vântul va sufla cu putere. Dacă Brumărel acoperă pământul cu multă brumă sau chiar cu zăpadă, atunci se zice că în ianuarie va fi vreme frumoasă.

Tradiția înveșmântată în hainele prezentului

După-amiază a avut loc cea de-a VII-a ediție a festivalului „Sărbătoare în satul meu”. Spectacolul din acest an a fost organizat de Primăria comunei Bălcăuți, de Consiliul Local Bălcăuți și de Uniunea Ucrainenilor din România – filiala Bălcăuți. Coordonatorul spectacolului a fost Petru Ștefan Șoiman. Pe scena improvizată în centrul satului au evoluat ansamblurile „Florile Bucovinei” din Rădăuți, „Codrișor” din Dornești, „Cervona kalyna” din Negostina, „Kozaciok” din Bălcăuți, „Stejărelul” din Cajvana, „Trandafirul” din Calafindești, „Siretul” din Siret precum și grupurile vocale „Vocile Negostinei” din Negostina și „Dor bucovinean” din Siret. O surpriză pregătită pentru spectatori a fost prezența Clubului Sportiv de Arte Marțiale și metode tradiționale chino-vietnameze CS Hong – Ha Rădăuți. Invitatul special al spectacolului a fost interpretul Grigore Gherman. Prezentarea spectacolului a fost asigurată de Lăcrămioara Grigoriuc.

Convalia HREHORCIUC

Zi de sărbătoare în cadrul comunității ucrainene din Caransebeș

Gheorghe, preot misionar Timișoara, părintele Danci Petru, parohia Zorile, părintele protosinghel Ignatie, Mănăstirea Ruscova, părintele Popescu Dorel, parohia Caransebeș-Pipirig, părintele Groza Daniel Florin, parohia Petroman, părintele Mărcuș Marian Caransebeș, părintele Fetico Ștefan, pensionar Cireșu, părintele Șanta Ghiță Marian, parohia Sânnicolau Mare, părintele Ardelean Vasile, parohia Crasna, părintele Meleși Mihai, pensionar Lugoj, părintele protopop Șutac

Gheorghe, pensionar. Ceremonia religioasă a fost oficiată atât în limba română, cât și în limba ucraineană.

Evenimentul s-a bucurat și de prezența unor invitați de seamă: Petrețchi Nicolae Miroslav, deputat și președinte al Uniunii Ucrainenilor din România, Borcean Felix, primar municipiul Caransebeș, Liber Ivan, președinte al UUR, filiala Caraș-Severin, Hleba Gheorghe, președinte al UUR, filiala Timiș, Cojocar Ioan, director Casa de Cultură Caransebeș, Popovici Ion, primar comuna Păltiniș.

La bucuria credincioșilor din Caransebeș s-au alăturat pelerinii din Cornuțel și din alte localități învecinate orașului Caransebeș, precum și din Crasna, județul Maramureș.

În cadrul evenimentului, după săvârșirea Sfintei Liturghii, preotul paroh Dumitru Daniel Popovici și preotul Lalo Nicolae de la parohia ortodoxă ucraineană din Cornuțel, au primit distincții bisericești - au fost ridicați la rangul de iconom stavrofor de Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, episcop-vicar patriarhal, pentru munca depusă în slujba bisericii. De asemenea, au fost acordate distincții ctitorilor și tuturor celor care s-au implicat în ridicarea bisericilor din Caransebeș și Cornuțel, dintre care amintim pe dl Sauca Vasile și dl Popovici Ioan.

Evenimentul a fost atent organizat, invitații și oficialitățile au fost întâmpinate de elevii Școlii Gimnaziale Cornuțel, de elevii din Crasna, județul Maramureș, îmbrăcați în frumoase costume populare, însoțiți de cadre didactice. Efortul financiar a fost susținut de către domnul deputat Nicolae Miroslav Petrețchi, președintele UUR și domnul profesor Liber Ivan, președintele UUR Caraș-Severin, iar de buna organizare s-au ocupat domnul Tiuch Gheorghe, președintele UUR Caransebeș, domnul primar Popovici Ioan și preotul paroh din Caransebeș. Agapa frățască a avut loc la Restaurantul „Păltiniș”.

Pentru implicare și susținere, în numele întregii comunități ucrainene, trebuie să mulțumim conducerii Uniunii Ucrainenilor din România pentru efortul și contribuția esențială la realizarea tuturor activităților desfășurate în cadrul comunității ucrainene.

Simona-Vaselia SVESTAC

Pelerinajul lui Decebal Alexandru Seul

Dacă am fi avut răbdare până-n noiembrie 2018 (ce an important pentru români!), l-am fi sărbătorit pe autor pentru împlinirea unei jumătăți de veac de la debutul său literar, cu proză, în cotidianul „Zori noi“, devenit ulterior „Crai nou“. Nu demult, a ajuns la cea de-a șaptesprezecea carte...

Profesiunea de asistent medical în localitatea Izvoarele Sucevei, sat pierdut în codrii Bucovinei, i-a prilejuit autorului un contact permanent cu locuitorii acestei așezări străvechi bucovinene. Și-așa, bătănd din poartă-n poartă, stând de vorbă cu oamenii locului, de la fâncul care abia începe să vorbească și până la nonagenari și nu numai, neobositul călător a aflat de toate bucuriile și necazurile lor, de împlinirile de care se bucură întreaga comunitate.

Străbătând, mai mult cu piciorul, satele care compun comuna, urcând munți și coborând văi, a avut prilejul să cunoască foarte bine, în toată splendoarea lui, și peisajul mirific în care sunt așezate aceste sate, ba chiar și sălbăticiunile care mai sălășluiesc pe acele meleaguri. Cine nu mă crede, să vină la Izvoarele Sucevei și să-l admire!

Fiind un om al muntelui, nu este un tip prea vorbăreț. Îi place ca atunci când îți spune zece cuvinte tu să înțelegi o mie. Tocmai de aceea prozele sale sunt scurte, condensate. Pagina lui de carte o citești ca pe o fotografie care-ți spune, vorba cuiva, „o mie de cuvinte când o admiră“.

După ce a fost în orașul sfânt din Munții Piriinei și la Lourdes, l-a învrednicit bunul Dumnezeu să călătorească și la mormântul părintelui Arsenie Boca. Din acest pelerinaj a rezultat și cartea la care fac referire, tipărită de o editură numită „Christian“, un nume care spune multe unui credincios.

Cartea se deschide, spun că-n mod fericit, cu Icoana Maicii Domnului, pe care autorul ei, părintele Arsenie Boca, o numește „Crinul neamului românesc“. De remarcat că volumul este tipărit în alb și negru; doar din interiorul cărții și de pe coperta a patra, dintr-o mică fotografie color, ne zâmbește fericit autorul, care se află în mijlocul credincioșilor, cu toții așteptând cumiți să le vină rândul să viziteze mormântul părintelui Arsenie Boca.

Cartea este ilustrată, nici nu se putea altfel, cu crochiuri foarte sugestive, în concordanță cu subiectul său, de maestrul Vasile Hutopilă, pictor profesionist huțul, localnic, după cum ne arată cu mare mândrie autorul.

Volumul se deschide cu un motto preluat dintr-o emisiune a postului TV Kanal D: „Calea la mormântul părintelui Arsenie Boca este drumul spre Dumnezeu“ (13 august 2016).

Urmează o pagină foarte sugestivă: un crochiu care-l prezintă pe autor, susțin eu, la masa de scris, pe care se află o călimară cu cerneală, un condei și trei cărți. Mă așteptam să fie pe masă toate volumele scrise de autor până acum. Se continuă cu un extras din „Cartea de învățătură a părintelui Arsenie Boca“ și cu portretul acestuia, pe pagina următoare.

Spre aducere-aminte și fixare în memoria cititorilor, autorul ne prezintă o notiță biografică a eroului său, reproducând și o fotografie a părintelui, care se află la Mănăstirea Prislop.

Drumul parcurs de la plecarea din Câmpulung Moldovenesc până la Prislop și înapoi are un farmec deosebit. Din păcate, la dus s-a mers numai noaptea și n-au putut vedea nimic. Dar s-au revanșat la întoarcere când au sorbit din frumusețile de basm ale locurilor pe care le-au străbătut și când s-au oprit la distanțe respectabile pentru diferite ajustări sau, pur și simplu, pentru a se integra în natură. Încolo, au mers cu speranța în suflet de-a li se îndeplini o singură dorință: „De-a săruta crucea de la locul de veci al părintelui Arsenie Boca, de-a ne atinge de ea veșmintele personale aduse și de a ne spune păsurile prin rugăciunile rostite în gând pe cărarea destul de lată, suind ușor spre Mormântul Sfântului Ardealului, deoarece părintele ne va face cu har ceresc minuni, pentru cei ce cred în el, în marile necazuri și cumplite suferințe, tămăduindu-i și după urcarea lui la Cer“ – după cum mărturisește autorul. Am mai reținut din mărturiile autorului: „Ah, în acele momente (mergând spre mormânt) emoțiile m-au invadat, fără puțința de-a le stăvili!“ Este o mărturisire care spune foarte multe despre credința autorului în minunile pe care le înfăptuiește părintele Arsenie Boca.

Cu haru-i deosebit, autorul descrie ținuturile pe

care le străbate, dar constată și starea destul de precară a ultimilor kilometri ai drumului până la Mănăstirea Prislop. Povestește cu lux de amănunte încolonarea spre Sfântul Mormânt, ajungerea la el, atingerea și sărutarea crucii de la căpătâiul Sfântului Ardealului și coborârea spre microbuz. Restul excursiei a fost ceva normal, banal chiar. Dar am aflat totul despre cele petrecute pe drumul de întoarcere. Minunea s-a înfăptuit acolo, la Mănăstirea Prislop. Dar am aflat de la autor că dacă pe drumul dus spre Prislop toți erau reținuți și preocupati, pe cel de întoarcere parcă s-au luminat.

Autorul mai face un lucru excelent: pe trei pagini ne prezintă câteva din minunile și viziunile părintelui Arsenie Boca. Ele au fost reținute și din relatările făcute de călugării aflați la fața locului și care-au stat de vorbă cu vizitatorii. Sunt mărturii făcute de oameni credincioși, deci trebuie să le acordăm atenția necesară. Și-apoi este bine să le cunoaștem din relatările celor care le-au trăit și le-au cunoscut.

Parcă pentru a întări cele scrise, autorul reproduce și o relatare făcută la postul România TV, în una dintre dimineți; un reporter a povestit care era atunci atmosfera din preajma mormântului părintelui Arsenie Boca la Mănăstirea Prislop: „Odată sosită cu bine la Prislop miimea credincioșilor, ca prin minune, și-a dat întâlnire cu peisajul de poveste întrevăzut între fulgii de nea fluturând blând și liniștit în spațiul divinității“...

Tocmai pentru cele arătate mai sus, vă recomand cu căldură să vă aplecați și asupra paginilor acestei cărți, mai ales dacă ați mai citit din cărțile acestui om deosebit, veșnic scormonitor al realităților noastre, mare iubitor de natură și, mai ales, de oamenii cu care s-a înfrățit de-a lungul deceniilor în care a vegheat la sănătatea lor. Și, ce este mai important, sunt sigur că, după ce veți închide această carte, dacă încă n-ați făcut un pelerinaj la mormântul preotului Arsenie Boca, vă veți hotărî să-l faceți. Și bine veți proceda. Aveți încredere în cele arătate de Alexandru Decebal Seul. Spun astfel căci n-a înflorit nimic pentru că și eu am avut norocul să-l vizitez de două ori și parcă m-aș mai duce.

Îi urez autorului multă sănătate și putere de muncă pentru a ne mai împărtăși din cele ce știe, face și observă, căci are un ochi foarte bun.

prof. Gheorghe DOLINSKI,
secretar al Societății de Cultură
și Literatură Română din Bucovina

Ziua de 8 octombrie, aproape de mijlocul toamnei, era una numai bună de o frumoasă excursie. Și nu de orice excursie, ci de una tocmai în Ucraina la câteva biserici și mănăstiri. De fapt, bunul Dumnezeu ne-a ajutat mereu în călătoriile noastre de suflet, deoarece căutam să fim cu inima curată, cinstită și cu frică creștinească.

Când spun noi, mă refer la Grupul vocal ucrainean „Vocile Negostinei“ din Negostina, județul Suceava, care a câștigat premiul I la concursul „Comori de suflet românesc“, secțiunea minorități, în această vară, iar cu banii obținuți am organizat această excursie de neuitat ca să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru că ne ajută și ne ocrotește. Când la televizor se anunțau ploi, furtuni, chiar ninsoare în unele locuri din țară, noi am avut parte de o vreme excelentă, minunată.

Am trecut granița româno-ucraineană și ne-am îndreptat spre mănăstirea „Înnălțarea Domnului“ din localitatea Bănceni, un complex de biserici

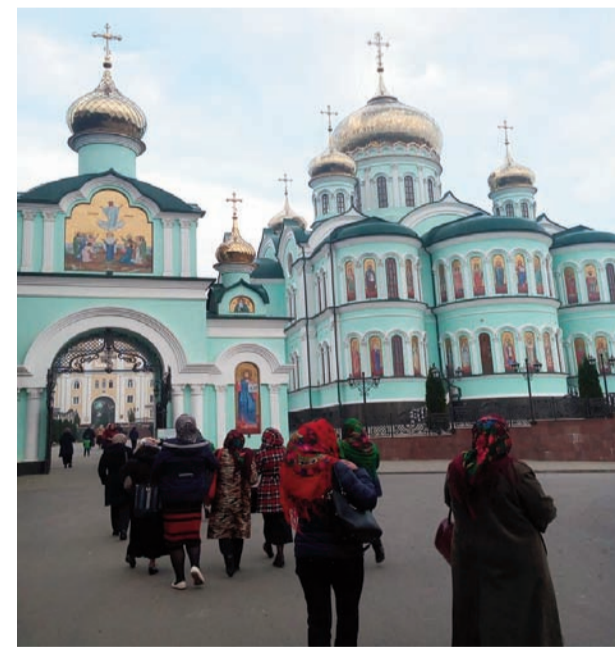

O duminică de neuitat

impunătoare, cu turlle specifice ucrainenilor, în culori de albastru, galben, vernil, așezat într-un loc liniștit și atrăgător unde se adună oamenii cu mare plăcere. Am participat la Sfânta Liturghie care a fost săvârșită bilingv, româno-ucraineană, deoarece Bănceni este o localitate românească. Soborul de preoți, cu mare har duhovnicesc a sădit în inimile celor prezenți multă credință și multă iubire de Dumnezeu. Biserica este mare, cu 5 altare, frumos împodobită cu picturi deosebite, cu icoane înrămate.

Am continuat drumul spre mănăstirea din localitatea Boian, am vizitat-o, ne-am închinat și ne-am rugat ca toți cei cu sufletul ucrainean să trăiască în bună înțelegere și prietenie. După orele amiezii am ajuns și în orașul Cernăuți, iar mai întâi am căutat un loc unde să servim masa cu specific ucrainean. După aceea am continuat vizitarea orașului și am ajuns la Catedrală. Aici am întâlnit o cununie religioasă, iar afară aștepta un prunc ca să fie botezat creștinește. Tot o cununie religioasă am întâlnit și la mănăstirea Bănceni. La ucraineni tradiția se păstrează, iar nunțile se oficiază numai în zi de duminică. Deci am avut parte de două nunți și un botez, semn bun că

încă se mai respectă obiceiurile din străbuni. Am avut prilejul să vedem cum s-a pregătit Cernăuțiul pentru zilele orașului care se desfășurau în duminica respectivă. În piața centrală era pregătită o

scenă mare pentru spectacolul care trebuia să înceapă după ce noi am plecat spre casă. Am cumpărat câteva suveniruri care să ne amintească că am vizitat orașul Cernăuți.

Ne-am întors încărcăți cu multă energie pozitivă și cu multă încredere că vom fi mai uniți și vom respecta mai mult tradițiile și obiceiurile ucrainene.

Felicia GRIGORAȘ

Ziua Mondială a Educației la Școala Gimnazială Călinești-Enache

În anul 1994, UNESCO a instituit „Ziua Mondială a Educației” pentru a marca semnarea, în 1966, a recomandării făcute de UNESCO și Organizația Internațională a Muncii privind condițiile de muncă ale personalului didactic.

Această zi se sărbătorește la data de 5 octombrie în peste 200 de țări. Ziua Mondială a Educației va pune accentul pe necesitatea de a planifica mâna de lucru eficientă în domeniul învățământului, având în vedere deficitul de personal didactic calificat la nivel mondial. Așadar, în întreaga lume, această zi este consacrată personalului didactic, celor care fac educația – educatori, învățători, profesori, denumirea ei fiind *World teacher's day* în engleză, *Journée Mondiale des enseignants* în franceză sau *Міжнародний день виховання* în limba ucraineană.

Așa se face că la Școala Gimnazială Călinești-Enache, comuna Dărmănești, județul Suceava, această zi a fost sărbătorită cum se cuvine. Scopul acestei activități a fost familiarizarea elevilor cu semnificația zilei de 5 octombrie, evidențierea rolului dascălilor în dezvoltarea noilor generații și recunoașterea meritelor acestora în formarea culturii, valorilor și moralei unei societăți.

Obiectivele activității au constat în cunoașterea importanței Zilei Educației și dezvoltarea respectului față de dascăli.

Preșcolarii și elevii claselor I-VIII precum și cadrele didactice au constituit resursele umane.

Programul activității a cuprins prezentarea în power point a semnificației zilei de 5 octombrie, realizarea unor desene pe tema „omul educat”, elevii enumerând trăsăturile unui om educat /needucat, ei dând definiții proprii educației, spunând proverbe și zicători, colaj de desene.

Activități extrașcolare: „Micii bucătari”, interpretarea unor melodii atât din repertoriul românesc, cât și din cel ucrainean („Școlărei și școlăritei”, „Noi suntem școlari”, „Mamyna sorocika”, „Dorohi hosti”, „Ridna maty moia”).

Activități în curtea școlii: „Ne jucăm, învățăm să colaborăm”, apoi ștafeta „Cursă în saci”. Expoziția cu lucrările elevilor, scenete legate de educație. La finalul activității, elevii școlii au primit rechizite din partea Uniunii Ucrainenilor din România.

Se cuvine să nominalizez cadrele didactice implicate cu trup și suflet în acest eveniment: prof. înv. preșcolar Doina Cușnir, prof. înv. primar Alina Velniciuc, prof. înv. primar Adina Buj-

dei, prof. Irina Apetrei, prof. Maria Zaharie, prof. Cristina Macoveiciuc, prof. Ana-Maria Istrate, prof. Andreea Robciuc, prof. F. Petru Ilincăi. Cinste lor! Mult succes pe viitor!

Dacă tot sunt la acest subiect, vreau să scriu câte ceva despre ce înseamnă să fii un bun dascăl. Se spune că „un dascăl bun echivalează cu un noroc în viață”. Cunoștințele acumulate în școală pun bazele învățării pe durata întregii vieți.

Rolul cadrului didactic este de a crea un climat școlar pozitiv, o relație de tip democratic, în care nota caracteristică o constituie cooperarea și parteneriatul între cele două componente ale actului educațional.

Comportamentul profesorului ar trebui să se caracterizeze prin tendința de a se integra în climatul clasei, de a se identifica cu viața și activitatea elevilor, de a se proiecta pe sine în rolul elevilor, de a se identifica cu ei și de a răspunde la solicitările acestora.

Caracteristica esențială a relației de tip profesor-elev este colaborarea dintre participanții la instruire. Relațiile democratice sunt și multidirectionale, adică de conlucrare și de sprijinire a autoactivității, de influențare și cooperare. Educatorul și educatul formează un cuplu didactic interdependent de modelare și automodelare reciprocă.

A educa înseamnă a adapta copilul la mediul social adult ținând seama de natura sa proprie, de posibilitățile individuale de asimilare, înseamnă a face apel la mijloacele, metodele și procedeele care corespund trebuințelor, interesului personal al copilului.

Relația profesor-elev este o relație complexă, constructivă, dinamică în care ambele părți își aduc contribuția de originalitate și creativitate, fiind oportună pentru misiunea școlii, aceea de a forma capacități.

Iată și un posibil model:

1. Zâmbește! Zâmbind vei comunica mai ușor cu semenii tăi.
2. În orice împrejurare poartă-te cu cei din jur fermecător, respectuos, elevii tăi vor observa cu siguranță.
3. Folosește-te de stereotipii verbale, gestuale sau de conținut. Încearcă să fii „altfel” la fiecare întâlnire cu elevii tăi.
4. Folosește fără reținere jocul. Este acceptat la orice vârstă.

5. „Încălzește” întotdeauna mintea elevilor tăi. Apropie-i astfel de învățare.
6. Încearcă să faci din fiecare lecție o situație de viață. Jucând cât mai multe roluri, elevul va face primii pași spre inserția socială.
7. Învăță-i pe elevii tăi să vorbească, dar să și asculte pe alții vorbind.
8. Fii exigent, dar drept! Elevii te vor aprecia curând.
9. Colaborează cu elevii, dar învață-i să decidă pentru ei înșiși.
10. Obișnuiește-ți elevii să continue învățarea dincolo de ușa clasei. Este mai greu, dar sigur eficient.
11. Străduiește-te să fii eficient: să lucrezi sistematic, să fii punctual, consecvent, organizat, adaptabil, optimist.
12. Zâmbește. Zâmbind vei realiza comunicarea adevărată cu semenii tăi.

Bibliografie:

- Ion Frățilă „Psihologie generală și educațională”, București, EDP, 1993.
Tiberiu Kulesor „Factorii psihosociali ai reușitei școlare”, București, 1978.
Vasile Pavelcu „Metamorfozele lumii interioare”, Iași, Ed. Junimea, 1976.

Kolea KURELIUK

Ziua Mondială a Educației a fost sărbătorită în acest an de către elevii clasei a VI-a de la Școala Gimnazială din Bălcăuți printr-un moment artistic la care au fost invitați profesorii și elevii școlii.

Pe baza textelor literare cunoscute de elevi a fost scrisă o scenetă care a surprins secvențe din

Sărbătorind Educația

tracurriculară și-a propus să-i conștientizeze pe elevi că o educație de calitate reprezintă cheia reușitei personale și profesionale.

Așadar, să nu uităm cuvintele filosofului chinez Confucius „Natura ne aseamănă, educația ne deosebește!”.

Lăcrămioara GRIGORCIUC

viața școlii: vacanța de vară, prima zi de școală, pregătirea profesorului pentru școală, ore de curs etc.

În această zi deosebită, copiii au vrut să aducă mulțumiri tuturor dascălilor care pun suflet în procesul instructiv-educativ.

Activitatea ex-

FESTIVALUL „CONFLUENȚE” IAȘI – 2017 LA CEA DE-A X-A EDIȚIE

Într-o frumoasă zi de toamnă, în preambulul festivităților ce s-au desfășurat în perioada 9-15 octombrie 2017, în cadrul Zilelor Iașului, având ca eveniment central Hramul Sfintei Cuvioase Parascheva din 14 octombrie, în ziua de 7 octombrie 2017, la Iași s-a desfășurat cea de-a X-a ediție a Festivalului Internațional Interetnic „Confluente”.

Festivalul a fost organizat de Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT în parteneriat cu Casa de Cultură a Studenților din Iași, Ministerul Tineretului și Sportului, Asociația Culturală pentru Tineret „Eventum” cu sprijinul financiar al Guvernului României, prin Departamentul pentru Relații Interetnice.

După cum au declarat organizatorii, scopul acestui festival este de a promova dialogul intercultural bazat pe creativitatea artistică realizată de tineri în domeniul folclorului muzical-coregrafic specific minorităților naționale.

„Confluente” a reunit în capitala Moldovei ansambluri ale etnicilor bulgari, evrei, germani, greci, români, polonezi, ruși-lipoveni, sârbi, tătari, ucraineni și italieni.

Sâmbătă, 7 octombrie, de la orele 16.00, s-a desfășurat o paradă a portului popular pe traseul: Consiliul Județean Iași – Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt – Piața Unirii – Casa de Cultură a Studenților. Cu începere de la ora 18.00, la Casa de Cultură a Studenților a urmat spectacolul omagial. În deschiderea spectacolului au luat cuvântul

deputatul minorității italiene, dl Andi Gabriel Grosaru, directorul Casei de Cultură a Studenților din Iași, dl Bogdan Crucianu, și dl Petre Șușu, coordonatorul festivalului.

La această ediție a festivalului pe scena Casei de Cultură a Studenților din Iași au urcat și s-au prezentat grupurile și ansamblurile de dansuri tradiționale: „Di nuovo insieme” (italieni), „Mala Pojana” (polonezi), „Brest” (bulgari), „Korona”

(germani), „Or Neurim” (evrei), „Orpheas” (greci), „Stara Moldova” (sârbi), „Veselka” (ucraineni), „Raduga” (ruși-lipoveni), „Cătălina” și „Doina Carpaților” (români). Au cântat: Antonio Furnari și grupul vocal „Amici” (italieni). La ceas aniversar, am remarcat participarea deosebită a ansamblului folcloric „Parpaiun” din regiunea Piemonte, Italia.

În baza invitației primite din partea Asociației Italianilor din România și a coordonatorului Festivalului „Confluente – 2017”, Uniunea Ucrainenilor din România a participat cu formația de dansuri „Veselka” a filialei Iași, cu un program de dansuri populare ucrainene. Spectacolul prezentat de formația „Veselka”, a cuprins dansurile populare ucrainene „Berezneanka” și „Hopak” și a fost precedat de o scurtă prezentare video a activității formației noastre din ultimii ani. Membrii formației noastre au participat alături de reprezentanții celorlalte minorități și la parada portului popular tradițional. Atât spectacolul prezentat, cât și prezentarea video s-au bucurat de un real succes fiind îndelung aplaudate

de publicul spectator, venit în număr foarte mare la acest eveniment.

Organizatorii și participanții, la solicitarea oamenilor de cultură, care au luat parte la festival,

precum și publicul spectator, au stabilit ca această frumoasă tradiție să fie continuată și în anii următori cu atragerea de noi formații din țară și poate în perspectivă și din străinătate.

Merită remarcat faptul că în urmă cu 609 ani, la 6 octombrie, domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, a emis un privilegiu comercianților din Lvov, Polonia, potrivit căruia aceștia aveau voie să își vândă mărfurile în mai multe orașe ale Moldovei și nu numai. Printre ele se numărau orașele Iași și Cernăuți, respectivul document fiind primul act oficial în care sunt menționate numele orașelor Iași și Cernăuți. Acest lucru nu înseamnă că atunci a fost înființat orașul, unele dintre monumentele istorice existente în oraș (cum este Biserica Armeană, construită în 1395) demonstrând că acesta exista deja, structurile sale fiind bine încheiate la acea dată.

„Biserica Armeană ne spune foarte multe lucruri nouă, istoricilor. În momentul în care au venit armenii în Iași, nu s-au așezat în centru, ci «extra muros», adică în afara cetății, pentru că așa erau regulile în acea vreme. Biserica armeană și cu mănăstirea armeană, care era alături de biserică, demonstrează că până acolo era dezvoltat orașul inițial. Când au venit, armenii au defrișat pădurea ca să își pună casele și biserica. Deci, Iașul era până la cartierul armenesc”, a spus profesorul universitar doctor Ioan Caproșu de la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Menționăm, de asemenea, că în anul 2012 primarii celor două orașe au semnat acordul de înfrățire.

„Pe tot teritoriul românesc, și nu vorbesc doar de cel pe care îl are România în prezent, ci întreg teritoriul, nu este un oraș mai frumos ca orașul Iași. Este cel mai încărcat de istorie oraș al țării, cu un patrimoniu deosebit, cum nu găsești în nici un alt oraș românesc. Aici se găsește cea mai mare concentrație de monumente istorice importante și cele mai multe case boierești în stil neoclasic. Și dacă vorbim de monumente, nicăieri în lume nu o să găsim o bijuterie arhitecturală cum este biserica Mănăstirii «Sf. Trei Ierarhi» sau cea a Mănăstirii „Golیا”, mai menționează profesorul universitar doctor Ioan Caproșu.

Victor HRIHORCIUC,
președintele filialei Iași a UUR

În perioada 12-19 septembrie 2017, la Paralia Katerini din Grecia a avut loc festivalul – Folklore Festival Paralia Katerini, Greece. La acest festival au participat ansambluri artistice din mai multe țări, iar din România au fost prezente două ansambluri: ansamblul folcloric „Junii Sibiului” din Sibiu și ansamblul folcloric „Dumbrăvițeană” din Timiș, care îi are ca instrumentiști pe Nicoleta și Nicolae Hrin la instrumentele vioară și nai. Festivalul s-a desfășurat în 4 orașe apropiate, ast-

fel că participanții erau împărțiți în grupuri a câte 10 ansambluri artistice, în total 4 grupuri, iar cele două ansambluri din România, erau în același grup cu ansambluri din Slovacia, Bulgaria și Finlanda. Programul artistic a început cu parada costumelor prin centrul orașului, începând cu orele 19, pe o distanță de câțiva kilometri, în aplauzele celor care erau prin zonă, iar seara de la ora 21 a început spectacolul. În toate cele 4 locații unde s-a desfășurat festivalul, programul era același: la ora 19 avea loc parada costumelor, iar la orele 21 începea spectacolul. Ansamblul folcloric „Dumbrăvițeană” din Dumbrăvița, Timiș s-a prezentat cu două dansuri de câmpie și două de șes cu 10 perechi de dansatori, dar și cu muzică instrumentală cu cei 6 instrumentiști, 4 dintre ei fiind ucraineni, membri ai ansamblului ucrainean „Huțului din Banat”. Următoarele parade și spectacole s-au ținut în alte locații prin rotație.

Formațiile artistice din România s-au bucurat de mult succes.

Ana HRIN

Încă o toamnă fără Ion Cozmei

La sfârșitul lui septembrie 2015, când încă se mai auzea scâncetul de plecare al cocorilor, ne-a părăsit poetul Ion Cozmei, descendent din „nobila viță eminoviciană“, „pacient la vama destinului“, „o conștiință gravă, deseori tensionată“, un temperament ardent la care liniștea și neliniștea se împletesc uneori în noduri imperceptibile, un sonetist cu o viziune panteistică și senină, cu un orizont liric pătruns de emoții estetice cu virtuți inefabile.

Cei care l-au cunoscut bine și i-au fost aproape știu că, în ultima parte a vieții, i-a plăcut parcă prea mult să fie un fel de pion al cumplitului joc de-a ajunul sfârșitului și nu a vrut să mai vadă primejdia din foșnetul clipelor. Orice sfat i s-a dat, cu cea mai bună credință, l-a ignorat, până când și-a proptit surprinzător somnul pe ultima treaptă spre veșnicie. Cărarea vieții, frântă în plină putere de creație, s-a oprit sub lespedeza tăcerii, unde lumină din cuvânt tânguitor mângâie un destin spre un altar de frumuseți divine.

Învățând cu migală „alfabetul răbdării“, Ion Cozmei a fost iscusit ziditor de rime adunate în comori de vers, scoase meșteșugite din „cariera de marmură a cuvântului“, casa lui de suflet. Fire ambițioasă, n-a acceptat lângă el micimea, mereu scormonind în adâncul de jărătic. Uneori, rebel și mândru, din priviri strecura ironia, iar versul, izvorât pe loc în catrene, șarja fără echivoc orice semn de împotrivire. În același timp accepta cu

ușurință persiflarea înțeleaptă și se bucura, convins fiind că, sprijinit de cuvinte, va găsi neîntârziat săgeata prin care o forță lăuntrică ripostează pe măsură.

A fost, cum i-a plăcut să se autodefinească, „salahor la cariera de marmură a cuvântului“ și „fior călător“, de aceea timpul i-a pecetluit generos numele, răsplătit cu diplome, premii, medalii, atât la noi, cât și din Ucraina. A țintit mereu spre înalte trăiri, sfințite cu alese poeme, care vibrează polifonic, înveșmântând anotimp după anotimp. Ambiția și puterea de creație și-au pus pecetea pe opera sa care poartă ceva și din struna Marelui cobzar, Taraș Șevcenko, pe care l-a tradus cu meticulozitate în limba română, stăpânind foarte bine întregul labirint al vorbirii ucrainene.

Sensibilitate efervescentă, poetul din Călinești-Cuparencu încearcă acum să lumineze „văile Neantului“, convins că în poezia sa confesiunea a echivalat cu difuziunea în toate spațiile intime, dovedind unicitate în relativitate, „însolit în compozit, nonconformism în paroxism“, mai ales cel al durerii sufletești.

„Râu nestatornic“, „creangă de măceș vorbitoare“, „tâlcuitor de semne“, Ion Cozmei a tras prea devreme zăvorul peste „lacrima satului“, deoarece toamna din înalțuri i-a trimis un semn precum că, deasupra lui, în fiecare seară, steaua polară va veghea neîntrerupt.

Opera sa poartă girul unui poet de netăgăduit,

care a fost profund implicat în a îmbrăca haina lirismului modern, cuprins adesea de întrebări într-o ascensiune continuă, spunându-și că „nu e timp pentru vise“, ci drum spre o albie curată. A avut o percepție proaspătă față de valori, de relieful lor clare pe care, cu bucurie, le-a prețuit. Metafore insolite îi viscolesc acum drumul la „poarta somnului“: „Și mă iartă/casă de scânduri/că sunt singur/și zăpada a curs lângă mine/și am nins așteptând/cum se-ntunecă/brazii...“

În plimbările noastre, în grup restrâns, lipsește un glas. Uneori era dezlănțuit, cu stări euforice, alteori melancolic, scandând ca pentru sine, în unități metrice variate, cuvinte sau versuri create ad-hoc, strecurând câte un catren și celor de față. Doamne, cu ce momente spontane înviora atmosfera.

Încă o toamnă înaintează solemn sfredelind, în cele din urmă, „idealul elementar al fericirii de dincolo“. Anotimp mănjit iar de mustul de struguri. Anotimp pe care Ion Cozmei l-a iubit sub semnul belșugului adunat în cuvinte smălțuite cu atâtea arome.

Urmele pașilor săi, urme de neșters, vor înflori iar în vers. Cuvântul drept și blând va înveșmânta lacrima de tristețe în bucurii, până la hotarele cerului.

Acum... totul doar imagini de arhivă. Noian de amintiri păstrate în inimile celor care l-au prețuit și îi murmură versul, pentru că Ion Cozmei a știut „să-și înalțe inelele într-un arbore zvelt și vizibil în timp“.

Emil SIMION

S-a mai stins o luminiță din intelectualitatea comunității ucrainene

Se vorbește deseori în popor atunci când trecem pe lângă un pom fructifer bătrân și singuratic sau pe lângă o casă încuiată și părăsită și cu garduri rupte, că „pe-aici a trecut un om“.

Da! Așa este! Că și pe aici a trăit un om cu suflet mare și cu o profesie nobilă, un „apostol“ pentru copiii satului, o personalitate pentru comunitate care era dl învățător Grigoraș, că așa îl știau și așa i se adresau toți.

Dl Ioan Grigoraș s-a născut la Negostina, județul Suceava, la data de trei ianuarie 1937, în familia Anei și a lui Gheorghe Grigoraș, oameni simpli, dar buni gospodari.

Școala Generală a terminat-o în satul natal, apoi a urmat Școala Pedagogică Ucraineană din Siret pe care a absolvit-o în anul 1955.

Este repartizat ca învățător în orașul Tulcea ca să-i învețe pe urmașii cazacilor zaporozieni carte în limba maternă. Însă n-a stat mult acolo, pentru că este înrolat în armată pentru a satisface stagiul militar.

După eliberare, se înscrie la Facultatea de Limbi Slave din București „Maxim Gorki“, pe care n-o absolvă, ci se întoarce în satul natal ca învățător. Însă, cum pe vremea aceea, în învățământ nu prea erau cadre calificate, este trimis de Inspectoratul Județean la Arbore, o comună mare și cu rezonanță istorică, cu trei școli generale și trei parohii.

Întâi, predă la Școala Generală nr. 3, din Cuțu de Jos, partea nordică a satului, ca învățător. În timpul acesta se căsătorește cu Ioana Ciobică, o tânără arboreancă, învățătoare și ea, și se stabilește definitiv în Arbore.

Apoi, pentru calitățile sale didactice și morale, în scurt timp, este numit director la Școala Generală nr. 2, din Clit, în partea vestică a satului, funcția pe care o deține mult timp predând elevilor limba rusă. Apoi, se transferă la Școala Generală nr. 1, ca învățător, unde rămâne până la pensionare.

Se mai spune din bătrâni, „că orice om ca să fie împlinit, trebuie să lase ceva în urma lui: să planteze un pom, să zidească o casă și să crească un copil“. Dl învățător Grigoraș a făcut de toate. A construit în centrul satului o casă frumoasă și cochetă, pe care a ascuns-o armonios printre copaci și flori, crescând în ea doi copii frumoși și

inteligenti ca și părinții lor. Liviu locuiește în Germania, iar Marius la Suceava, de la care are și un nepot, ce seamănă bine cu bunicul său.

Ca dascăl, de-a lungul carierei sale didactice, a educat și a luminat sute de copii, și chiar mai mulți. Întâi la Tulcea, apoi la Arbore, căroră le-a pus pentru prima dată creionul în mână, încurajându-i să păsească cu încredere spre tainele științei și necunoscut. Iar ei l-au iubit ca pe un tată, devenind pe rând, oameni în toată firea care acum fac cinste învățătorului, familiei și școlii, precum și comunităților în care trăiesc și muncesc.

Era o persoană cu un fizic frumos și cu o ținută distinctă și pedantă. Înalt, zvelt și cu trăsături slave, vesel și glumeț, îmbrăcat mereu la costum și cămașă albă, care inspira mult respect.

Și, cu toate că era plecat de mult din Negostina, pe care o vizita rar, căci nu mai avea pe nimeni apropiat acolo, îi plăcea să vorbească în limba maternă. De multe ori, după ce s-a pensionat, rămânând în scurt timp și văduv, când veneam de la școală și treceam pe la poarta lui, căci pe acolo îmi era drumul spre casă, îl întâlneam des, fiind mereu gata de discuție. Se simțea singur așteptând să treacă vreun cunoscut cu care să poată glumi și schimba două vorbe.

Comunicam numai în ucraineană literară, pe care o stăpânea foarte bine. Îmi povestea despre satul său natal, despre oamenii de acolo și colegii de școală de la Siret și pe unde a mai fost. Îi plăcea Șevcenko și citea constant presa noastră, din scoartă-n scoartă, pe care i-o aduceam lunar. Își mai ocupa timpul cu ea în serile lungi de toamnă târzie și se bucura de orice articol care era legat de satul său natal sau de cei cunoscuți de el în copilărie sau în tinerețe. Căci rădăcinile nu se uită niciodată, cât de insensibili am fi. Ele se înfig adânc în pământul reavân acolo, de unde ne-am tras pentru prima dată seva vieții.

Și iată, pentru toate acestea, comunitatea arboreană l-a stimat mult, l-a apreciat și l-a ales liderul lor de mai multe ori, întâi ca director de școală, apoi ca primar și președinte de club sportiv. Însă „totul are odată și un sfârșit ca și viața omului“ cum se exprimă oamenii de aici. Vârsta și praful de cretă inhalat de-a lungul anilor de la tabla școlară ca și fumul de țigară de la fumatul pasiv de prin cancelarii, deși dl învățător niciodată nu s-a

atins de țigări, încet i-au măcinat plămâni și sănătatea până la data de 21 septembrie 2017, când Arborea s-a îmbrăcat în doliu, pierzând o personalitate marcantă a comunității.

Acum, în aceste zile triste și ploioase de toamnă bucovineană, îmi cer voie ca în numele colegilor de breaslă, foștilor elevi care i-au fost marea lui familie, iubitorilor de fotbal și vânatoare, precum și în numele întregii comunități care l-a adoptat cu foarte mulți ani în urmă, să-i mulțumim pentru tot ce a făcut pentru noi, pentru copiii noștri și pentru acest sat. Îi mulțumim și satului Negostina care l-a crescut și l-a educat atât de frumos și apoi l-a lăsat să zboare, ce-i drept, nu departe de locurile dragi, unde și-a găsit rostul și unde acum își odihnește trupul.

Casa și porțița de sub vie au rămas acum pustii și triste, căci nimeni nu ne va mai aștepta la poartă ca să schimbe o vorbă cu noi și să ne întrebe de sănătate, ci ne vor aminti doar că pe aici a trecut și a trăit un om care a făcut istorie.

Să-i fie țărâna ușoară și Dumnezeu să-l ierte!

Anna Traista RUȘTI

A ajuns asfaltul...

În sfârșit. Da, este o realitate ce mie îmi pare de necrezut! Și totuși porțiunea neasfaltată de aproximativ 3 km rămasă câțiva ani de izbeliște și-a primit „dreptul cuvenit“ spre bucuria comunității noastre, dar și a celui care semnează aceste rânduri. Mulțumiri din partea izvoarenilor și din partea mea (ca autor a numeroase știri în „Crai nou“ ce semnalizau urmările absolute nefavorabile pentru șoferi și călători a lipsei asfaltului pe distanța amintită) domnilor Gheorghe Flutur, președintele Consiliului Județean Suceava și Mihail Mechno, primarul comunei Izvoarele Sucevei, pentru interesul acordat realizării acestei lucrări de către o echipă de muncitori de la Societatea „Calcarul“ Pojorâta.

Decebal Alexandru SEUL

Trec anii. Totul se schimbă, dar amintirile rămân. Chiar și atunci când nu mai sunt tineri, și-au amintit cu nostalgie de anii petrecuți în lumea miraculoasă a școlii, unica instituție care, nu întâmplător, este considerată și cea de-a doua casă părintească. De acești minunați ani, opt la număr, și-au amintit cu mândrie și foștii elevi ai Școlii Gimnaziale din Negostina, promoția 1972. Este pentru prima dată când se organizează la Școala din Negostina un astfel de eveniment.

Organizatorii acestei emoționante întâlniri după 45 de ani au fost ing. Dorica Voevodica (Popoveniuc), Silvia Hrehorciuc (Sehlanec) și Mihai Andriciuc. La această întâlnire au fost invi-

tați prof. Ioan Chideșciuc, fostul director al Școlii cu clasele I-VIII din Negostina, prof. Benedict Vorobchevici, dirigintele clasei, Maria Fraseniu, profesoară de istorie-geografie și limba ucraineană, profesor Ioan Bodnar, prof. de educație fizică și muzică și autorul acestor rânduri.

Întâlnirea a avut loc la data de 12 august 2017 la Școala cu clasele I-VIII din Negostina. Programul manifestării, variat ca formă de exprimare, dar unitar ca scop a început la ora 10, la Biserica Sfântul Mare Mc. Dumitru, patronul și ocrotitorul satului Negostina printr-o slujbă religioasă în memoria celor 3 cadre didactice și a celor 6 colegi plecați în această perioadă din lumea celor vii. Slujba de pomenire a fost oficiată de preotul Daniel Petrașuc. După slujba de pomenire au fost depuse coroane de flori la mormintele celor decedați.

De la biserică absolvenții s-au îndreptat spre școală cu mașinile, iar profesorii cu o frumoasă șaretă trasă de un cal frumos al lui Mihai Andriciuc. La ora 12, au intrat în clasa în care au învățat absolvenții pentru ora amintirilor. La începutul orei amintirilor, prof. Benedict Vorobche-

Revedere după 45 de ani

vici, fostul diriginte, a propus păstrarea unui moment de reculegere pentru cei plecați în veșnicie.

Au absolvit în anul 1972 următorii absolvenți: Abramiuc Dumitru, Abramiuc Liuba, Abramiuc Maria, Abramiuc Victor, Andriciuc Mihai, Andriciuc Paulina, Anheluic Dorel, Chideșa Davic, Cozariuc Livia, Cozariuc Silvia, Cozariuc Vladimir, Harasemiuc Ana, Harasemiuc Daniel, Hrehorciuc M. Lucreția, Hrehorciuc Lucreția, Hrehorciuc Silvia, Maidaniuc Ioan, Rișciuc Claudia, Rișciuc Mihai, Serdenciuc Adela, Serdenciuc Olga, Serdenciuc Mihai, Serdenciuc Viorica, Serdenciuc Viorel, Șoucaliuc Dumitru, Șoucaliuc Marian Dumitru, Șoucaliuc Ioan, Șoucaliuc Rodica, Voevodica Dorica, Zebreniuc Ioan și Zebreniuc Victor. Au fost prezenți la această întâlnire 15, mulți fiind plecați în străinătate. Catalogul a fost citit de dirigintele clasei, prof. Benedict Vorobchevici, iar pentru cei decedați au fost aprinse lumânări de către foștii colegi de bancă. Toți cei care au luat cuvântul au reamintit secvențe din viața lor de elev sau din cea extrașcolară.

În cuvântul său, organizatoarea acestei întâlniri, Dorica Popoveniuc, a spus: „După absolvirea celor opt clase la Școala cu clasele I-VIII din Negostina, am susținut examenul de admitere, în 1972, la Liceul Teoretic din Siret unde am reușit cu succes. Am absolvit cursurile acestui liceu în anul 1976. La 1 septembrie 1976, am fost încadrată ca profesor necalificat la Școala cu clasele I-VIII din comuna Bălcăuți ca să predau fizica și chimia. În anul 1977, m-am căsătorit cu Constantin Popoveniuc și m-am mutat la Galați, iar în anul 1979, am născut-o pe Anca care a absolvit Facultatea de Chimie Alimentară și lucrează la Siret. Între anii 1978-1981, am urmat cursurile Facultății de Chimie Alimentară din Galați, la seral. La sfârșitul anului 1981, m-am mutat cu serviciul la Mopan Suceava, Moara Dornești și cu locuința la Siret. Am lucrat la această unitate până în anul 1999, iar din 1999 până în prezent lucrez ca administrator la SC Trust Imil Siret, profil Confecții Metalice împreună cu ginerele meu, Alin. Sunt proprietara acestei societăți comerciale. În încheiere, vreau să mulțumesc colegilor pentru prezența lor la această

întâlnire, la fel și domnilor profesori pentru prezența lor în mijlocul nostru. Propun ca peste 5 ani să ne întâlnim din nou“. Propunerea a fost acceptată.

Mihai Andriciuc a spus că un an a urmat cursurile la Liceul Teoretic din Siret, iar în anul 1973, a susținut examenul de admitere pentru Liceul Industrial nr. 4 Suceava, profil auto. A absolvit acest liceu în anul 1978 și a fost repartizat la Întreprinderea de Autocamioane Brașov. În anul 1978, a reușit la Facultatea de Automobile din Brașov, curs seral. După examen a fost încorporat militar cu termen redus la Caransebeș. În iunie 1979, s-a eliberat și s-a reîncadrat la Întreprinderea de Autocamioane Brașov. A absolvit facultatea în anul 1984 și a fost încadrat ca mecanic încercare autocamioane până în anul 1986. În anul 1986, a fost transferat la Ix ICSITA (Întreprinderea de Cercetare și Proiectare a Autovehiculelor). În anul 1987, s-a întors la Suceava la IJTS Suceava – Autobaza Călători în funcția de subinginer auto. Lucrează și în momentul de față în acest domeniu. S-a căsătorit în anul 1989, iar în anul 1991 s-a născut în familia lui fetița Raluca, care a absolvit Academia de Științe Economice și lucrează la Suceava. Soția lui Mihai a absolvit

Facultatea de Matematică-Informatică și lucrează la Fabrica de Bere Suceava ca programator. Locuiește în Suceava într-un apartament proprietate personală, dar a construit și o casă frumoasă la Ițcani. În încheiere a mulțumit, în numele organizatorilor, tuturor celor prezenți la această frumoasă întâlnire.

Masa colegială, punctul final al întâlnirii, a fost servită la Restaurantul „Casa Grade“ din orașul Siret, special rezervat și pregătit pentru acest eveniment. Într-o atmosferă destinsă și intimă, presărată cu evocări și anecdote de bun gust, foștii colegi de școală au ciocnit câte un păhărel de țuică făcută de colegul lor Mihai Andriciuc. Buna dispoziție a caracterizat întreaga întâlnire.

Nicolai MAIDANIUC

După 61 de ani, din nou „elevi“

Scrierea acestor rânduri este un prilej de a-mi răscoli amintirile, raiul sau iadul meu, pe care le retrăiesc în clipe de întâlniri emoționante sau în clipe de răgaz dând anii înapoi. La întâlnirea din vara aceasta după 61 de ani de la absolvirea Liceului Pedagogic Ucrainean din Siret, noi, absolvenții promoției 1956, ne-am ținut de cuvânt „ne vom tot întâlni până rămânem doar doi“. Deoarece calendarul sentimentelor noastre depinde de întâmplările pe care le-am trăit, le trăim trezind în noi nenumărate emoții și amintiri, ne-am propus să devenim „elevi de clasă“, să răspundem la întrebări, să expunem precum făceam în anii de liceu. Asta după ceremoniile de „bun venit“, de comemorare a profesorilor noștri, a colegilor care au plecat pentru totdeauna dintre noi. „Profesoara“ de română a propus subiectul „O întâmplare din viața mea“, expunând ea însăși o întâmplare ca model. Cum majoritatea „elevilor“ au avut o viață echilibrată și ferită de mari necazuri, s-au întors cu gândul acolo unde s-a consumat o parte

din viața lor de la începutul carierei până la pensionare.

Grosariu Ana, a ocupat mai multe funcții: instructor de pionieri, instructor îndrumare și control al școlilor, apoi la catedră a ocupat funcții administrative dovedind un model de cinste. Se bucură de băieții care s-au realizat, amândoi având studii superioare.

Ianoș Elena s-a căsătorit încă de pe băncile școlii cu profesorul nostru de muzică, Ianoș Valerian. Este mândră de cei trei copii, toți talentați, adevărați artiști. Alexandru este în Elveția, dirijor la Filarmonică, profesor de muzică. Valentin – profesor, director la Casa de Cultură a Studenților din Suceava. Zirca – profesoară de muzică, director adjunct al Liceului Tehnic „Lațcu Vodă“ din Siret.

Hariuc Dumitru a absolvit studiile superioare secția română-rusă. A fost director de școală timp de 40 de ani. Împreună cu Lucreția și ea cadru didactic excepțional, au 2 fete cu care se mân-

dresc. Carmen este medic nefrolog la Spitalul Parhon din Iași, Doina – absolventă a Facultății de Drept este statisticiană la Clinica de Oncologie Spiridon. Și nepoții au urmat exemplul bunicii și al părinților ajungând și ei medici.

Dragea Silvia face parte din cei 25 de absolvenți ce au fost repartizați în județul Tulcea. Acolo și-a format familia. După 36 de ani soțul a decedat. Cea mai mare supărare a ei este că nu au avut copii. Cu toate că acolo a fost prețuită, apreciată, împlinită material, Bucovina, colț de rai, a atras-o și restul vieții și-l petrece la Siret, locul copilăriei.

Fraseniuc Rodica a avut o viață frumoasă, liniștită alături de un cadru militar, un om excepțional ce a avut funcții înalte și în Uniunea Ucrainenilor din România.

Șpac Ana a fost căsătorită cu Șpac Nicolae, fost director al Casei de Cultură din Rădăuți. Astăzi este văduvă, dar sprijinul îl are din partea fetelor care s-au realizat și al nepoților ei.

(Continuare în pagina a 12-a)

Artemizia GHEORGHII

Deschiderea noului an școlar 2017-2018 la Școala Gimnazială „Gellert Sandor” din Micula

Curtea școlii din Micula, județul Satu Mare, după o pauză de 3 luni, s-a umplut, la 11 septembrie, de copii cu zâmbete, bucurie, optimism, noi speranțe, noi provocări.

La festivitatea de deschidere a noului an școlar au participat copii, părinți, dar și bunici, care-și încurajau nepoții și îi țineau de mână ca să pășească cu încredere pe noul drum. La frumosul eveniment au fost prezenți primarul comunei Micula, domnul Doboș Iștván, care a luat cuvântul și le-a urat bun venit dascălilor și copiilor, directorul școlii, domnul Doboș Csaba, directoarea adjunctă, doamna Ștețco Maria, dar și președintele organizației UUR din Micula, prim-vicepreședintele organizației UUR Satu Mare, dom-

nul Buciuta Vasile, care a luat cuvântul la această frumoasă festivitate.

În cuvântul său a ținut să mulțumească domnișoarei educatoare Horvat Adriana de la Secția ucraineană, fostei profesoare de limba ucraineană, Tcaci Nicoleta, care prin căsătorie a plecat din localitate, dar a avut o contribuție deosebită la învățarea limbii ucrainene în școală și la păstrarea identității ucrainene. Totodată, el a prezentat noul cadru didactic de limba ucraineană, și anume pe doamna Sacală Camelia, având nota de titularizare 8,64 și fiind absolventă a Liceului Pedagogic „Taras Șevcenko” din Sighetu Marmăției și a „Facultății de Limbi și Literaturi Străine” din București.

DI Vasile Buciuta, a ținut să mulțumească familiilor atât de etnie ucraineană, cât și celor mixte care și-au înscris copiii să studieze limba ucraineană la grădiniță și la școală, încurajându-i ca și în acest an școlar să o facă cu încredere, deoarece se vor asigura rezultate foarte bune de predare, învățare și de păstrare a identității, culturii, limbii și tradițiilor ucrainene.

Drept dovadă, în perioada înscrierilor și după finalizarea acestora, efectivul de copii înscriși

aproape s-a dublat. În anul școlar 2017-2018, sunt înscriși 25 de preșcolari la grădiniță comparativ cu anul trecut 2016-2017 în care erau înscriși 16, iar la școală 135 în anul școlar 2017-2018 comparativ cu 98 în anul școlar trecut.

Acest rezultat este laudabil pentru minoritatea ucraineană care se dezvoltă și progresează, care conștientizează importanța păstrării limbii ucrainene, a tradițiilor ucrainene, dar și a mândriei etnice.

Mihai MACIOCA

După 61 de ani, din nou „elevi”

(Urmare din pagina a 11-a)

Olaru Paulina a avut o întâmplare nefericită când, după o operație la ochi a rămas cu vederea foarte slabă, încât nu se poate deplasa fără însoțitor. Soțul, copiii, nepoții, cu toții o sprijină moral, iar soțul este tot timpul alături de ea.

Stainer Ioana a expus și ea o întâmplare nefericită ce s-a petrecut în familia ei. Una dintre nepoate a studiat în Germania. După terminarea studiilor superioare a venit acasă împreună cu prietenul ei german pentru a stabili data nunții. Din senin s-a îmbolnăvit, a ajuns la spital la București. Acolo medicii, după multe investigații, au decis transplant de ficat. Tatăl ei a donat o parte din ficat, lucrurile păreau a merge spre bine, dar după ceva timp a murit. Această tragedie a îndoliat întregul sat, care cu mic, cu mare, a condus-o pe drumul fără întoarcere.

Și acum, o întâmplare din viața „propunătorului” de subiect. Pentru o răceală ce a durat cam mult timp, m-am deplasat la dispensarul comunal pentru a cere ajutorul doctorului. După consult, doctorul a decis: operație la inimă și asta urgent.

– În caz că nu mă operezi, mă așteaptă hârlețul și lopata?

– Da, doamnă.

Abia am mai putut întreba unde să mă operezi.

– Vă internați la Suceava și acolo vă îndrumă.

Cu biletul de trimitere am ajuns acasă cu mare greu. Era joi. Am decis să plec luni. M-am pregătit cu tot necesarul pentru spital. Am rugat ca nu cumva să afle băiatul meu de acest necaz. Oricare ar fi fost situația, să afle după. În acest timp nopțile au fost albe. În fața ochilor mei s-a derulat filmul tragediei petrecute în familia mea proaspăt întemeiată: pentru diagnosticul „hemoragie cerebrală”, doctorul (de fapt felcerul pe post de doctor), chemat la domiciliul bolnavului, a scris bilet de trimitere pentru spitalul din Rădăuți, nechemând măcar salvarea. Trebuia mers până la gară pe jos, apoi cu trenul care staționa la Gura Putnei peste o oră, apoi trebuia schimbat trenul, iar de la

gară din nou pe jos până la spitalul vechi. A fost tot timpul conștient, numai nu putea vorbi. Înainte de a părăsi casa a scris într-o carte pe o foaie albă „V. D....”. Eu am intuit că ar fi „Vezi de Dan” (copilul nostru de doar 4 luni). Și acum îmi răsună ca o poruncă, devenite un crez al vieții mele cuvintele lui. Am respectat „porunca”. Și la spital era conștient, mi-a luat mâna mea cu verighetă pe deget, a atins de mâna lui tot cu verighetă și a arătat că rămân singură. Și am rămas. El a plecat la doar 26 de ani după 11 luni de căsătorie, lăsând în urmă-i un băiețel frumos și sănătos de care se bucura enorm. Afectiunea cu care ne înconjură am considerat-o un dar ceresc. A trebuit să-mi închid tristețea într-un colț de suflet doar de mine știut și m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea putere de a-mi reveni. Mulți m-au îndemnat să scot verigheta de pe degetul lui că altfel îngrop norocul. Dar eu nu numai că nu am scos verigheta, dar fiind încă la spital, am luat-o și am dus-o la gravat și astfel s-a dus cu numele meu în mormânt. Pentru că nici prin gând nu mi-a trecut refacerea vieții. După vreo 4 ani, într-una din zile, Dănuț, venind de la joacă m-a întrebat: Unde este tăticul meu? De ce copiii cu care mă joc au tată, iar eu nu? Eu de ce nu am tată? Din acel moment am început să judec dacă n-ar fi bine să aibă și el un tată? Și după ceva ani buni de văduvie i-am adus un tătic care s-a dovedit a fi un tată adevărat.

În nopțile albe mă întrebam dacă un pacient e atât de bolnav, nu trebuie chemată salvarea? Oare și în cazul meu copilul va întreba „unde este mămică mea?”. În sfârșit, luni am ajuns la urgențe la Suceava luând bonul de ordine. Când am ajuns la rând la ușă, asistenta m-a întrebat:

– Cu dumneata, ce-i aici?

– Sunt pentru operație la inimă.

– Dumneata ești doctor de dai diagnostic?

– Nu eu, ci doctorul de la noi, uitați-vă la biletul de trimitere la urgențe. Eram schimbată la față de frică, de emoții. M-au consultat nu numai doctorul de serviciu, ci fiind chemat și un coleg m-a consultat și el, au discutat pe seama diagnosticu-

lui dat, apoi:

– Doamnă, mergeți acasă, nu aveți nimic la inimă, dar vă rog să spuneți doctorului să pună mâna pe carte. Mi-a dat un furosemid (cu scuze că nu aveam altceva pentru tensiune). Îmi venea să sărut mâinile doctorilor, dar m-am temut că și ei vor crede că boala de la inimă s-a mutat la cap. I-am mulțumit pentru înaltul profesionalism și am plecat. Copilul meu nu a aflat niciodată de această întâmplare. Nici doctorului din comună nu i-am transmis nimic. Cred că îi era de ajuns văzându-mă voioasă, muncind atât la școală, cât și în gospodărie. Nici doctorului care l-a trimis la moarte pe soțul meu nu i-am reproșat nimic. În schimb el ne-a amendat pe amândoi că nu am reușit să facem la timp fișa medicală pentru școală. Un doctor ar trebui să consulte pacienții nu numai cu mintea, ci și cu sufletul!

Vă mulțumesc, domnule Ștefan Buciuta! Și „La mulți ani!”

Când am citit „Curierul ucrainean” pe august-septembrie, am avut plăcuta surpriză să constat că domnul Ștefan Buciuta, actualmente președinte onorific al Uniunii Ucrainenilor din România, îmi urează „La mulți ani!”. Mulțumesc, domnule președinte!

Mă bucură faptul că dumneavoastră v-ați adus aminte de ziua mea de naștere. Îmi aduc aminte cu mare plăcere de acele vremuri când erați președintele UUR. De ce? Pe atunci eram „mare” organizator al Festivalului „Conviețuirii” și am colaborat foarte bine cu dumneavoastră. Ați fost un bun organizator.

Deoarece la data de 23 octombrie este ziua dumneavoastră de naștere, vreau ca prin intermediul „Curierului ucrainean” să vă urez multă sănătate, putere de muncă și „La mulți ani!”

Kolea KURELIUK

Primele atestări documentare ale elementelor românești de origine ucraineană (II)

(Urmare din numărul 341/344)

În unele cazuri, se constată evoluții semantice care s-au putut produce numai într-o perioadă mai lungă de timp. Un exemplu va fi edificator în acest sens. Rom. *buhái* „taur“ are ca etimon ucr. *buháj* „idem“. De la sensul de „taur“ s-a dezvoltat, ulterior, cel de „instrument muzical popular format dintr-o putinică cu fundul de piele, prin care trece un smoc de păr de cal care se trage cu degetele umezite, producând astfel un sunet asemănător cu mugetul unui taur“ (îl întrebuițează colindătorii care umblă cu plugușorul în ajunul Anului Nou).

Vechimea lor în română explică faptul că anumiți termeni de origine ucraineană stau la baza unor familii de cuvinte destul de numeroase sau intră în multe expresii idiomatice. De exemplu, *borș* a servit ca punct de plecare pentru cuvinte ca *borșală*, *borșancă*, *borșár*, *borșáriță*, *borși*, *borșișór*, *boșít*, *boșítură*, *borșoáicá* și apare în expresiile *a-i sufla (cuiva) în borș* sau *a sufla în borșul cuiva*, *a mânca borș*, *a-i da (cuiva) borșul*, *a se face borș*, *s-a iuțit tărăța în borș etc.*; *ciobótá* (*ciubótá*) a dat naștere la derivate ca *ciobotár* (*ciubotár*), *cioboti*, *ciobotói* (*ciubotói*), *cioboțea* (*ciuboțea*), *cioboțică* (*ciuboțică*) și apare în expresiile *prost ca o ciubotă*, *fiecare știe unde-l strânge ciubota*, *a umbla cu ciubote roșii etc.*

În sfârșit, repartiția teritorială a elementelor populare provenite din limba ucraineană ne permite să stabilim, cu o anumită aproximație, dacă avem de-a face cu un împrumut ucrainean vechi sau cu unul nou. Astfel, cele mai vechi împrumuturi ucrainene depășesc cu mult ariile în care se vorbește în țara noastră limba ucraineană sau, chiar, acoperă întreg teritoriul limbii române: *báhná*, *balércá* (*barilcă*), *bezmétic*, *borș*, *búcsá*, *buhái*, *calic*, *cațavéicá*, *ciubótá*, *cobzár*, *drániță*,

drâmbă, *ghircă*, *hârcă*, *hâtru*, *holtéi*, *horn*, *hrișcă*, *hulúbă*, *lanțúg*, *mâncă* (*mámcă*), *námól*, *omăt*, *polonic*, *prispă*, *slut*, *târniță*, *toloácá*, *továrăș*, *volóc*, *zoli* ș.a.

Cazul acestor cuvinte care au depășit limitele ariei ucrainene, propagându-se într-o zonă mai mică sau mai mare a țării, este interesant pentru lexicul dacoromân în ansamblul său, deoarece caracterizează limba unor zone întinse sau chiar a întregii țări. Răspândirea unui ucrainism într-o zonă cât mai extinsă este, totodată, o dovadă a vitalității cuvântului respectiv.

În afară de aceste împrumuturi populare, trebuie distinse, în cadrul perioadei vechi, și unele elemente culte de origine ucraineană, preluate de limba română prin intermediul slavonei moldovenești (sec. XIV-XVII-lea) și al primelor traduceri românești (sec. XVI-XVII). Cele mai multe dintre ele nu au avut niciodată o circulație largă în limba vorbită. Ele aparțin mai ales terminologiei social-politice, militare și, în mai mică măsură, celei religioase: *asaúl* „grad militar inferior hatmanului (la cazacii zaporojeni)“, *atamán* „căpetenie de cazaci“, *bézmán* (*bézman*) „impozitul cârciumilor de pe moșiile domnului, boierilor sau mânăstirilor“; „impozit de ceară și săpun dat curții domnești“, *bilacoas(ă)* „tesătură de mătase (înflorată)“, *cámănă*, *cneaz*, *grivná* „monedă veche“, *hátman*, *jálobă*, *misăță* „lună (calendaristică)“, *polcównic* „colonel“, *porúšnic* (*porúcinic*) „locotenent“, *sin* „fiu“, *sótnic*, *tij* „de asemenea“, *umivalniță* „lighean“ ș.a.

După cum se observă unii termeni sunt specifici scrisului, în timp ce alții au cunoscut o răspândire mai mare ori s-au infiltrat chiar în graiuri, devenind termeni cu caracter popular sau regional.

Din perioada nouă despre care am vorbit mai sus fac parte elementele de origine ucraineană

răspândite doar în graiurile românești din Bucovina, Moldova de nord, Maramureș și Dobrogea. În părțile nordice ale țării termenii de origine ucraineană sunt mai numeroși. Ei dau lexicului românesc din aceste locuri o notă aparte, specifică. Situația se explică prin prezența unui însemnat număr de așezări cu o populație veche și numeroasă de limba ucraineană. Vom semna o serie de cuvinte, care reprezintă această perioadă: *alishnică* „clătită“, *baníac* „cazan de tablă pentru încălzit apă“, *bapcéri* „butucul nicovalei (de bătut coasa)“, *barabuleáncá* „un soi de ceapă“, *barán* „berbec“, *bérdá* „coastă de deal râpoasă“, *burác* „sfeclă“, *căpciúri* (pl.) „ciorapi croșetați din lână“, *cobiliță* „insecta *Locusta viridissima*“, *coléjné* „șopron (pentru oi)“, *cuhár* „bucătar“, *cușái* „a gusta“, *drujb* „al doilea vornicel“, *fereáncá* „perdea“, *halabúdá* „casă mică, sărăcăcioasă; colibă“, *halacánie* „ceartă, gălăgie“, *hluz* „tină, noroi“, *holópti* (pl.) „sarmale“, *húrá* „grămadă mare de cereale“, *japrásčá* „rantaș“, *máciuhá* „mamă vitregă“, *midinic* „turtă unsă cu miere“, *mohálá* „mușuroi“, *mohoriš* „aldămaș“, *motovélnic* „rășchitor pentru borangic“, „scul de borangic“, *nihódá* „vreme urâtă“, *oliščá* „strămutură“, *pacui* „a împacheta; a împături“, *pampúșcă* „gogoasă“, *plencáci* „secure pentru cioplit“, *porih* „prag“, *sámáhoáncá* „rachiu; bulearcă“, *stohni* „a geme cu intermitențe“, „a respira greu“, *școadá* „pagubă“, *trúpcá* „trompetă“, *trúșcă* „curcă“, *uic* „unchi“, *várstát* „masa de lucru a dulgherului“, *vizóc* „vagonet de cale ferată“ ș.a.

Termenii citați nu apar în izvoarele mai vechi, ceea ce este o dovadă că sunt de origine mai recentă. Dar acești termeni au și o circulație diferită de cea a elementelor vechi: în timp ce cuvintele vechi sunt răspândite pe cea mai mare parte a teritoriului dacoromân, cuvintele mai noi formează arii foarte mici, uneori chiar locale. Unele dintre ele sunt încă neasimilate sau aflate în curs de adaptare la sistemul limbii române și (cel puțin deocamdată) par lipsite de perspectiva generalizării. Această categorie de împrumuturi nu prezintă importanță pentru lexicul dacoromân în ansamblul său.

Ion ROBCIUC

PRIMELE ROMANE ISTORICE ALE LUI OȘYP MAKOVEI ȘI MIHAIL SADOVEANU: „IAROȘENKO“ (1905) ȘI „ȘOIMII“ (1904) – SIMILITUDINI ȘI DIFERENȚIERI

Oșyp Makovei, la 150 de ani de la nașterea sa, este cel care a promovat-o pe O. Kobyleanska și a evocat locurile sfinte ale Bucovinei. Se recomandă ca un scriitor de seamă al Ucrainei (n. 23 august 1867 – d. 21 august 1925), care s-a remarcat ca poet, prozator, publicist, critic, traducător, redactor, pedagog, activist și om politic fervent de la sfârșitul sec. XIX și prima parte a sec. XX la Cernăuți și Lviv în fruntea unor publicații de prestigiu (ca redactor al publicației „Bukovyna“, întemeiate de Iuri Fedkovyci, având drept colaboratori pe Olha Kobyleanska, Sofia Iaroșynska, Ivan Bajanskyi etc., dar și „Curierul literar-științific/ Літературно-науковий вісник“ alături de Ivan Franko, Mychailo Pavlyk, Volodymyr Hnatiuk, Mychailo Hrușevskyi etc. câștigându-și un renume binemeritat în lumea culturii slave. Fiind urmărit de stăpânii vremii – austrieci și polonezi, va și arestat, apoi cu sănătatea șubrezită va lucra într-un seminar de fete și se va stinge în plină forță de creație cântărețul celor obidiți, supranumit de critica vremii Orfeu al Galiției. Sfârșitul acesta timpuriu i-a grăbit devotamentul față de neamul său ucrainean și activitatea sa politică, căreia s-a dedicat ca cetățean și, pentru scurtă vreme, ministru al învățământului în noua Republică a Ucrainei Apusene, întrucât marele om de cultură și patriot înflăcărat ce era n-a ezitat nici o clipă să se sacrifice pentru visul lui Șevcenko de a vedea o Ucraină unită, liberă și independentă ca stat european, egală între cei egali.

Mihail Sadoveanu, care a aniversat 137 de ani de la naștere (n. 5 noiembrie 1880 - d. 19 octombrie 1961), a ajuns un mare scriitor al României, prozator – monograf al sufletului românesc fascinat de „tipare originare“ (v. Constantin Ciopraga „Mihail Sadoveanu: fascinația tiparelor originare“, Iași, 1981). El ne-a dăruit un univers artistic unic, cu o „mixtură de epos, realitate și legendă“. În opera sa natura și omul sunt un tot cu o istorie revelatoare, deseori dramatică, dar, prin taina ancestrală a credinței în bunul Dumnezeu, mereu protejată de bolta cerului divin. Romanele sadoveniene oferă „o arhitectură interioară, spirituală“ a locuitorilor acestui pământ dintre Dunăre și Carpați, ce semnaleză începuturile duratei românești de la geto-daci (v. „Creanga de aur“) până la lumea „rânduieților noi“ a celor ce adună „burdufuri de bani“. Receptăm, de fapt, prezența unei istorii continue a neamului nostru, structurate „într-un roman unic, un roman totalizator“, în care acea istorie „se autopovestește“ împreună „cu întreaga existență națională“ (v. „Fascinația tiparelor originare“ pp. 149-258). Ca om de cultură, activist și om politic Sadoveanu a fost colaborator și editor al publicației tradiționaliste „Sămănătorul“ alături de N. Iorga și Șt. O. Iosif (perioadă fecundă, ce naște povestiri nemuritoare, romane mitico-fantastice și realist-istorice precum Creanga de aur, Divanul Persian, Neamul Șoimăreștilor, Frații Jderi, Zodia Cancerului etc., a fost adept al curentului poporanist de la revista „Viața românească“ a lui Garabet

Ibrăileanu, apoi adept al realismului socialist și colaborator la ziarele de stânga „Adevărul“ și „Dimineata“, iar ca om politic trecuse prin câteva partide ajungând președintele Senatului, președintele Adunării Deputaților, ales pentru meritele sale, ale unui Lope de Vega român, academician și, bineînțeles, președintele Uniunii Scriitorilor, stingându-se, așadar, după opt decenii, în deplină glorie și recunoștință a românilor pentru prodigioasa sa activitate de adevărat rapsod al românismului.

Cei doi scriitori, Oșyp Makovei și Mihail Sadoveanu deși au trăit o vreme, în tinerețe, la o distanță de o sută de kilometri doar, primul la Cernăuți (Ucraina), iar celălalt la Fălticeni (România) întâmplător, au produs două romane istorice aproape concomitent, la începutul secolului XX: primul scrie romanul său „Iaroșenko“ (1905) despre soarta unei familii de ucraineni din fosta capitală a Moldovei, orașul Siret, capturată de puhoiul turcesc al lui Osman II în deplasarea sa spre cetatea Hotinului, unde avu loc o bătălie sub asediu, inegală (1621) dintre polonezi, cazaci ucraineni și nemți - cu vreo 80 de mii de oșteni, pe de o parte, contra unei oștiri numeroase de circa 200 de mii de turci, tătarilor și oștenilor lui Radu Mihnea uns de turci în fruntea Țării Românești, pe de altă parte.

(Continuare în numărul următor)

Ioan CHIDEȘCIUC

Rătușca

Pe costișa nisipoasă, de pe care se văd în depărtare văile, râul și împrejurmile chutirului¹ Kneaja Sloboda din luncă, se află o casă răzlețită de satul din deal; în jurul coșului ei, acoperișul e lăsat (probabil, căpriorii au putrezit), iar ferestrele s-au apropiat de pământ atât de mult, că, dacă i-ar veni cuiva să se uite prin ele înăuntru, ar trebui să se aplece ca atunci când dă să scoată apă dintr-o groapă. Dar rar se găsește cineva să privească înăuntru, poate doar niște copii, căci în acea casă trăiește o bătrână oarbă, căreia în sat i se zice Rătușca. Cine și când a numit-o așa nimeni nu mai ține minte, pentru că s-a întâmplat asta demult, pe vremea când Hanna era fată.

Rătușca n-a orbit dintr-odată. Mai întâi, la ochi i-a apărut albeața – mică, doar cât un bob de mac, apoi a început să se mărească, acoperindu-i babei în fiecare zi câte puțin râul, lunca și împrejurmile de la Kneaja Sloboda la care, cu palma streășină la ochi, îi plăcea bătrânei să privească seara, înainte de apusul soarelui, recunoscând de la distanță casele străvechi cu coșuri împletite ale celor de-o seamă cu ea, la care, când era mai sprintenă, se ducea de hram, la sărbători sau așa, pur și simplu, în vizită. Acele seri îi trezeau Rătuștii din amorțire puțințele amintiri despre tinerețea ei, despre vremea când reușea să toarcă într-o iarnă cât pentru două valuri de pânză, ba chiar trei, cum lega în timpul secerișului snopi de secară pentru opt, ba chiar nouă clăi, cum se ducea la copcă să

Vitrina literară

reau ca două petale de mac și inima îi bătea sub cămașa brodată, prevestindu-i o viață lungă și fericită...

Și iată că au dispărut acele seri de parcă nici n-au fost. A venit întunericul și i-a acoperit bătrânei nu numai soarele, dar și acele puține amintiri, pentru că nimic nu le mai deștepta.

Au sărit s-o salveze pe Rătușcă cine cum a putut: au dus-o la descântătoare, au dus-o la o icoană făcătoare de minuni, i-au suflat în ochi printr-un pai praf de zahăr, până când a orbit bătrâna de tot.

Chemați telegrafic, au sosit din armată fiii Rătuștii – ambii sergenți-majori reangajați, cu caschete ofițerești, cu trese strălucitoare pe epoleți, cu centură și curele scârțâitoare. În casă se răspândi miros plăcut de piele tăbăcită, de vacs și stofă nouă.

Și-a întâmpinat Hanna băieții pe pipăite, dar n-a plâns și nu s-a văicărit pentru nenorocirea ce s-a abătut asupra ei, pentru că se considera vinovată că nu i-a anunțat din timp; doar surădea cu un surâs consolant și întindea spre fii brațe invizibile, nimerind cu ele ba centironul tare, ba insignele reci, ba cozorocul ascuțit al caschetelor ofițerești.

Văzându-și mama atât de neajutorată, zâmbind resemnată undeva în gol, fiii s-au pierdut cu totul și chiar au lăcrimat, deși aceasta nu se potrivea deloc cu ținuta lor țeapănă. Dar după ce prima impresie despre orbirea mamei, cea mai acută și dureroasă, se mai potoli, fiii o certară cu

A doua zi, îmbrăcați cu pufoaice vechi de-ale mamei, frații au re-parat gardul, cu o coasă veche și ruginită au tuns puțin streășina de paie, răvășită de vrăbii, au tăiat lemnele de arin aflate în jumătate din șopronul mic, dar, terminând toate astea, i-au pus mamei în palmă câteva hârtii de zece, noi și foșnitoare, și au pornit la drum: serviciu-i servicii.

Și iarăși a rămas Rătușca să trăiască singură, obișnuindu-se treptat cu întunericul veșnic și cu cărările pe care a umblat toată viața – la lucru și de la lucru, în luncă după lemne și înapoi cu lemnele, la fântână și de la fântână și din nou la lucru.

Primăvara, când vechile cărări se pierdeau în băltoace și-n noroi și se făceau altele, Rătușca stătea mai mult acasă, iar după ce se mai zvânta, ieșea la poartă și-i întreba pe trecători:

— Da' acuma pe unde-s cărările?

Trecătorii, dacă nu se grăbeau încotrova, o luau pe babă de mână și o scoteau pe cale bătătorită, iar mai departe mergea singură, purtând pe buze, parcă întipărit pentru totdeauna, un zâmbet blând de recunoștință...

¹chutir – gospodărie izolată sau pâlci de case (fermă, curte boierească, conac) undeva în câmp, în vreun zăvoi, sub o colină sau alt loc pitoresc (C. Ir.).

(Continuare în numărul următor)

Traducere din limba ucraineană de Corneliu IROD

Mychailo Koțiubynskyi

Dedic câmpiilor din Kononivka

Personajele:

Oboseala mea	Cucul
Ogoarea în iulie	Ciocârlia
Soarele	Mâna de fier
Trei câini	a orașului
ciobănești	Necazul omenesc

A mai rămas doar să-mi fac bagajul... Acesta a fost unul dintre acele nenumărate „trebuie” care m-au obosit atât de tare și care nu mă lăsau să dorm. Faptul că acel „trebuie” este mic sau mare e-n zadar –, ideea este că, de fiecare dată, pretinde atenție, că nu eu, ci el mă conduce. De fapt, devii sclavul acestei fiare cu multe capete. Măcar, pentru o oră, să te eliberezi de el, să uiți, să te odihnești. Am obosit.

Căci viața vine peste mine continuu, implacabil, asemeni unui val spre mal. Și nu doar propriu-mi viață, ci și cea străină. La urma urmei, oare, eu știu unde se termină propriu-mi viață și începe viața celuilalt? Eu aud cum existența lui pătrunde într-a mea, precum vântul prin ferestre și uși, precum pâraiele în râu. Eu nu pot să evit omul. Eu nu pot să fiu singur. Recunosc – invidiez planetele: ele au propriile orbite și nimic nu le stă în cale. În timp ce, în calea mea, mereu și peste tot, întâlnesc omul.

Da, tu stai în calea mea și consideri că ai drepturi asupra mea. Ești peste tot. Tu ești cel care a îmbrăcat pământul în piatră și fier, tu ești cel care, prin ferestrele clădirilor – mii de guri negre –, veșnic duhnești. Tu biciuiești tăcerea sfântă a pământului prin scrâșnetul fabricilor, bubuitul roților, murdărești văzduhul cu praf și fum, plângi de durere, bucurie, răutate. Precum o fiară. Peste tot întâlnesc privirea ta; ochii tăi intereseți,

INTERMEZZO

nesătui, se bagă în mine, și însuși tu, în diversitatea ta cromatică și a formei, te oprești în pupila-mi. Eu nu te pot ocoli... eu nu pot să fiu singur... Tu nu doar că mergi alături de mine, tu intri în mine. Tu arunci în inima mea, ca în propria-ți ascunzătoare, suferințele și necazurile tale, speranțele sfărâmate și disperarea-ți. Cruzimea ta și instinctele animalice. Întreaga spaimă, întreaga murdărie a existenței tale. Ce treabă ai tu, de mă chinuiești? Tu vrei să fii stăpânul meu, vrei să mă iei... mâinile mele, mintea mea, voința mea și inima mea... Tu vrei să mă aspiți, să-mi sugi tot sângele, precum un vampir. Și tu asta faci. Trăiesc nu cum aș vrea eu, ci după cum tu îmi zici în nenumăratele tale „trebuie”, în infinitele „musai”.

Am obosit.

M-au obosit oamenii. M-am săturat să fiu un intrus, unde mereu se zbat acele creaturi, urlă, se agită și murdăresc. Să se deschidă ferestrele! Să se aerisească încăperea! Să fie aruncați, cu tot cu gunoiul, și cei care fac mizerie. Fie ca liniștea și curățenia să pătrundă în casă.

Cine îmi va da tihna de a fi singur? Moartea? Visul?

Cât le așteptam uneori!

Iar când venea acel frumos frate al morții, și mă lua la el, și acolo mă așteptau oamenii. Ei își împleteau existența lor cu a mea într-o mreajă himerică, urmăreau să-mi umple urechile și inima de ceea ce ei înșiși erau plini... Ascultă, doar, ascultă! Tu, și aici, îmi aduci suferințele tale? Josnicia ta? În inima mea, nu mai este loc. Este plină ochi. Lasă-mă-n pace...

Asta se întâmplă noaptea.

Iar, ziua, mă cutremuram când auzeam, în urma mea, umbra omului, și, cu scârbă, ascultam puhoaietele urlătoare ale existenței umane, care

alergau în întâmpinarea mea, de pe toate ulițele orașului, precum niște cai sălbatici.

Trenul zbura, plin de zarva oamenilor. Mi se părea că orașul își întinde mâna de fier după mine și nu-mi dă drumul. Mă irita incertitudinea care tremura în mine: își va desface mâna degetele-i de fier și-mi va da drumul? E posibil să mă eliberez din acest urlat și să pășesc pe întinderile verzi, fără oameni? Ele se vor închide în urma mea și, în zadar, va clănțâni, din oase, mâna de fier? Și va fi, în jurul meu, și în mine, liniște?

Iar când acest lucru s-a întâmplat, așa de simplu și imperceptibil, n-am mai auzit liniștea: era înăbușită de voci străine, de cuvinte mărunte și deșarte, aidoma vreascurilor și paielor din șuvoaiele de primăvară...

...O doamnă pe care o cunoșteam suferea de inimă de cincisprezece ani... trah-tarah-tah... trah-tarah-tah... Divizia noastră stătea atunci... trah-tarah-tah... Unde mergeți?... Biletele, vă rog... trah-tarah-tah...

Un haos verde se învârtea în jurul meu, apucând trăsura de roți, și era așa de mult cer, încât ochii se cufundau în el ca-n mare, căutând să se agațe de ceva. Însă erau neajutorați.

În sfârșit, suntem acasă. Pereții albi ai clădirii îmi înapoiază conștiința. Imediat ce trăsura a intrat în curtea largă, verde – a început să cânte cucul. Atunci am simțit, dintr-o dată, o mare liniște. Aceasta umplea întreaga curte, se ascundea în copaci, adăpostindu-se în întinderile adânci, albastre. Era atâta liniște, încât mi s-a făcut rușine de propriile bătăi ale inimii.

¹Intermezzo, intermezzi, s. n. Piesă orchestrală care se execută între actele unei opere sau ale unei piese de teatru. Intermezzo din «Cavaleria Rusticana» (cf. <https://donline.ro/definitie/intermezzo>).

(Continuare în numărul următor)

Traducere de Mihaela HERBIL

«Cheile» geniului verbal, în ucraineană «potrivite». La a 50-a comemorare a morții lui Tudor Arghezi (1880-1967)

(Urmare din numărul 341/344)

Ușoara atenuare a valențelor expresive, sesizabilă doar în cazul lecturii paralele a textelor, se datorează, pe de o parte, „decantării” cuvintelor și expresiilor regionale (*fință, lingoare, dește, fieștecare, popușoi, te prăbușiși, să-mi trec noaptea de urât, n-ai pus picioru-nbătătură*) omise ori rediate prin corespondente literare (e și aceasta o chestiune: cum și prin ce „cod” dialectal ucrainean să-l echivalezi pe Arghezi, și în ce sferă referențială îl va „trimite” acest „cod” pe cititorul străin!), iar pe de altă parte, în ciuda efortului și strădaniei deosebite, datorită traducerii prin echivalente aproximativ egale ca efect și sugestivitate (ceea ce presupune o cunoaștere excelentă a expresivității ambelor limbi și, evident, o mare fan-tezie poetică) a cuvintelor uzuale, căror Arghezi le-a atribuit sensuri noi, determinându-le la „ban-cul” său „cu menhină mică” să „sară”, să fie „stâncoase”, sau a cuvintelor „virginale”, „puturoase”, cu „râie”, căror poetul le-a „excitat aroma”, le-a „avivat rânile cu sticlă pisată”, pe unele „infecțându-le complet” și transformându-le pe toate în „cuvinte oglinditoare străvezii”, silind lumea să între în ele ca „într-o vitrină de optician ambulant”.

Merită evidențiat faptul, evident, pozitiv, că echivalentele ucrainene „urcă” sus de tot pe scara expresivității, deseori atingând chiar „vârful”, unde fie că „se aprind” și redau „scăpărarea” argheziană, ca în poezia *Mă uit*, fie „pălesc” ușor sau, prin nuanțări diferite, „trimit” cititorul într-o altă sferă referențială. De pildă, ucr. *уебер* corespunde exact, dar neutru, rom. *ciubăr*, el însă nu redă „plusul” „coloristic” al arghezianului *hâr-dău*; o ușoară „pălire” surprindem chiar și în atât de exacta echivalare a arghezianului pe brânci prin ucr. *рачки*, ultimul intersectându-se sinonimic și cu nuanța rom. *a umbla în patru labe*. O „luptă” aprigă se duce între traducător și poet

pentru „ocuparea cotei” celei mai înalte din scara expresivității în echivalarea exprimărilor metaforice. Unele dintre ele sunt echivalate impecabil: *osemințe vărsate în mine – в дууу полягли кіт-ками*. Într-o altă serie de echivalări metaforice sunt omise nuanțări destul de grăitoare, de pildă, *cenușa morților din vatră*, în traducere, nu mai conține și nuanța *continuității neamului pe aceeași vatră / попіл мертвих з некла вогняного (cenușa morților din focul iadului)*. Expresiile consacrate din literatura religioasă folosite cu atâta măiestrie de Arghezi, uneori, pierd din frumusețe și adâncime semantică: *Care au lucrat împrejurul / Lui Luca, lui Marcu și lui Ioan (Flori de musigai)*, - *що силою змогли обдарувати / Луку, і Марка, й Іоанна* (= Ce-au reușit să le dăruiască putere/ Lui Luca etc.). Alteori, țintind perfecțiunea, echivalările „alunecă” spre „incifrare” metaforică: Ca să schimbăm, acum întâia oară, / Sapa-n condei și brazda-n călimară (Testament), *Щоб спершу перо на сапу змінити, / А звуки письменами полонити (Ca să schimbăm mai întâi sapa-n condei, / Iar sunetele-n scris să le prindem)*. Exprimarea argheziană metaforică, de o concretețe plastică inconfundabilă, se „lasă”, de regulă, greu echivalată: *Și de voi mai vedea / Strânsă sub musteața mea, – Чу ще раз її побачу // В шани прустрастеї тремчу* (= De-oi vedea-o încă-odată, / Fiorul patimilor mă cuprinde). În cazul imaginilor «crude», «coloristice», directe și «savuroase», echivalate, de altfel, adecvat, se simte, parcă, o ușoară atitudine «pudică» a traducătorului față de «goliciunea» argheziană: *Ți-ai desfăcut cămașa și-ntrebi cu sânii-n mână / De vreau s-astâmpăr setea din ei sau din fântână este redat fie prin efectul «priveștiții» – Сорочки розтебнувши, запалиси зиниці: «Звідкіль вгамуєш спрагу – з грудей чи із криниці» (= Cămașa desfăcându-ți, pupilele-mi aprinzi: / „De unde setea ți-o vei potoli – din piept sau din fântână), fie printr-o redare mai „ponderată”, ca*

de exemplu:

Originalul:

Au rămas grei ca mâțele, (cartofii)

Umflându-li-se țâțele.

Auzi?

Cartofii sunt lehuzi.

Ascultă, harul a trecut prin ei

Virginal, candid, holtei.

Cel de sus și din veac binevoiește

Să-și scoboare sfinte scule

Până la tubercule.

(Har)

Traducerea:

І вже лежить, як породілля в ліжку,

Подібна на важку сіреньку кішку.

Ти чуєш? О невинна чистота!

Вночі її відвідала свята

Весняна благодать. Мов дух господній

В красі своїй високій благородній

Зійшов до суті коренеплоду.

Sensul traducerii:

Zace-n pat deja ca o lehuză,

Precum pisica grea și sură.

Auzi? O, nevinovăție precurată!

Noaptea a vizitat-o sfântul

Har de primăvară. De parcă duhul ceresc

Înalt, frumos și virtuos

S-a pogorât spre esența tuberculei.

Aspectele semnalate reprezintă doar niște nuanțări ale neîmplinirilor în procesul de echivalare. Expresivitatea argheziană posedă încă destule „rezerve” puse în valoare și printr-o redare, în genere, fidelă a atributelor definitorii ale originalelor: concizie maximă, cu excepția unor „returnări” în stil arghezian ale poeziilor cu versuri libere, când acestea, cum ar zice Arghezi, devin mai „lăbărțate”, ca în *Bărăganul, Chemarea, Har, Creion (Ochii tăi mi-s dragi), Cina* ș.a., stil abrupt, sacadat, cu întreruperi în tonalitatea poeziilor (celebra parataxă argheziană), elipsele de cugetare și elipsele de expresie, acele „chei de boltă” ale stilului arghezian, cum le numea E. Lovinescu ș. a.

(Continuare în numărul următor)

Ioan REBUȘAPCĂ

Oleksandr Masleanyk

(Urmare din numărul 341/344)

Amândoi erau înalți, numai că Mykola era de două ori mai slab, făcea parte din altă categorie, și asta îl reținea să nu atace direct. A început să se uite în jur, însă nu zărea nici un obiect de fier sau lemn de care s-ar fi putut folosi împotriva lui Vasyl. Fără să-și dea seama poate, s-a aplecat și a cules o piatră, cea mai mare din câte erau pe jos, și a aruncat-o în Varenciuk. Piatra l-a izbit puternic în umărul stâng, însă acesta nu s-a mișcat din loc, stătea împietrit.

— Bate-mă, aruncă în mine cu pietre, numai nu mă ucide, vreau să trăiesc măcar un pic cu Orynka.

Pietrele zburau către Varenciuk ca din praștie, acesta își ferea doar capul, iar de piept și umeri nu avea habar, se loveau de el și ricoșau ca niște mingiuțe. Tentativa de lapidare s-a terminat numai după ce Kyseliuk nu a mai găsit pe jos nici o piatră, atunci a rămas el împietrit strângând furios pumnii și răsuflând umflându-și nările ca un armăsar când i se pune căpăstru. Stăteau unul în fața celuilalt, doi binecunoscuți gospodari din Kutne: Mykola Kyseliuk de cincizeci și opt de ani și văduvul Vasyl Varenciuk de șaiszeci de ani, care cu o săptămână în urmă s-au luat la bătaie la bufetul satului, în care vindea nevasta lui Kyseliuk.

Varenciuk venea în fiecare seară la bufet la o halbă de bere și o cinzeacă, deoarece bufetul nu era departe de casa lui. Aici a văzut-o pe femeia cu ochii de căprioară – negri și speriați în care se putea citi o tristețe adâncă. Dornică de o mângâiere bărbătească Oryna (Mykola de peste

douăzeci de ani își făcea patul în altă cameră, iar când ea încerca să se strecoare noaptea în patul lui, lipindu-se de el cu trupul său fierbinte, acesta

NEVASTA ALTUIA

o respingea mormăind: „Uite la ea îi arde de...” la început a respins avansurile lui Varenciuk. Totul era respingător la acest bărbat care nu mai era de mult tânăr – buzele unsuroase, burta umflată, degetele scurte și butucănoase și felul în care radea cu voce tare și se lovea cu palmele peste genunchi. Însă Varenciuk nu lua în seamă nepolitetea ei și faptul că îl lua în derâdere. Cuvânt după cuvânt, ca un păianjen care își țese pânza, așa a țesut și el în jurul ei o capcană în care femeia a căzut, la început destăinuindu-i viața sa lipsită de orice bucurii, iar când Vasyl i-a adus un buchet de flori de câmp culese cu mâna lui, inima i-a tresărit și a cuprins-o mila față de acest gospodar rămas prea devreme văduv, care la fel ca și ea căuta pe cineva care să-i spună un cuvânt de mângâiere. Până și vitele aflate pe pășune caută palma caldă a gospodarului care să le mângâie, ce să mai vorbim de oameni.

Hafia, vecina lui Kyseliuk nu a putut să tacă mult timp, trebuia să spună cuiva secretul care îi umfla sufletul gata să plesnească ca un balon cu heliu și a început să-i turuie lui Mykola despre Oryna și Vasyl, cum aceștia șușotesc lângă teighea lipindu-și capetele unul de celălalt ca doi porumbei, cum el îi mângâie cu tandrețe mâna, se uită în ochii ei plescând din buzele-i unsuroase... iar Oryna nu mai umblă necăjită, ci rade tot timpul dezvelindu-și dinții albi.

Mykola, la început nu a crezut în vorbele vecinei, mai ales că știa ce-i poate capul când era vorba de bârfe – „Bate toba în tot satul”, cum spunea bunica sa despre asemenea femei. Însă neliniștea i s-a cuibărit în inimă și s-a dus seara la bufet să verifice dacă e adevărat sau nu.

Se pare că vecina sa a avut dreptate. Vasyl și Oryna stăteau lângă teighea unul în fața celuilalt și vorbeau în șoaptă. O presimțire rea îl lovi ca un val pe Kyseliuk, însă nu i-a tresărit nici un mușchi al feței care să-i trădeze neliniștea. Varenciuk zărindu-l pe Mykola și-a luat halba de bere și s-a așezat la masă alături de vecinul său Petro, cu care era și rudă mai îndepărtată.

A băut dintr-o singură înghițitură cinzeaca de horilcă, după care a băut din halba de bere și după ce și-a șters spuma de pe barbă, a suflat zgomotos în obrazul vecinului său beat și cu o voce puternică, de parcă vorbea din amvon a spus:

— Tu îi iubești nevasta, iar el te consideră dușman!

Aceste vorbe nu erau altceva decât o provocare la duel, însă Mykola s-a prefăcut că nu le-a auzit și și-a văzut mai departe de halba cu bere rece, care parcă îi răcorea sângele ce-i clocotea prin vene.

Varenciuk, amețit bine de la șlibovița cu bere, sau poate din cauza prezenței rivalului cu care trebuia să-și împartă noua iubită, continua să-l provoace pe Mykola:

— Îți aduci aminte, Petre, cum spunea bătrânul Nykoryk soției sale: „Muiere, muiere, cât de frumoasă ești, de ce nu ești a altuia?”. Înțeleaptă vorbă!

(Continuare în numărul următor)

Traducere de Mihai Hafia TRAIȘTA

Întâlnirea președintelui Ucrainei, Petro Poroșenko, cu președintele SUA, Donald Trump, și cu prim-ministrul Canadei, Justin Trudeau

În perioada 19-25 septembrie, au avut loc la New-York dezbaterile generale ale celei de a 72 sesiuni a Adunării Generale a ONU.

Prezent la sesiune, președintele Ucrainei, Petro Poroșenko, a avut o întâlnire cu președintele SUA, Donald Trump. După cum transmite site-ul Administrației Președintelui Ucrainei, președintele Trump a amintit, chiar de la început despre recenta sa întâlnire, la Casa Albă, cu omologul ucrainean. „După această întâlnire am înregistrat un mare progres” – a spus acesta, adăugând că în pofida tuturor dificultăților „Cu fiecare zi, Ucraina arată tot mai bine”.

Președintele Ucrainei și-a exprimat toată compasiunea și solidaritatea cu poporul american lovit de uragan.

El a subliniat eficiența colaborării celor două țări în domeniul securității și al apărării, precum și îmbunătățirea colaborării economice. În ultimele 7 luni, a spus Poroșenko, schimburile comerciale între Ucraina și SUA au crescut de 2,5 ori. „Aceasta arată că noi suntem bucuroși de prezența companiilor americane pe piața ucraineană, creând astfel sute de mii de locuri de muncă în Ucraina și SUA. Președintele SUA a adăugat în acest context că „Businessul se interesează în mod serios de Ucraina, văzând aici un mare potențial”.

Pe de altă parte, șeful statului ucrainean a remarcat faptul că „Prima lansare a Euro Bondurilor suverane ucrainene pe piețele lumii s-a bucurat de un mare succes” și că acest proces este urmat de o mare cerere de hârtii de valoare ucrainene.

„Investitorii în dolari votează pentru succesul și încrederea în reformele ucrainene”, a menționat șeful statului, subliniind cu plăcere faptul că „un număr însemnat al acestor investitori sunt companii americane”, inclusiv companiile Goldman Sachs și JP Morgan.

„Și aceasta este o formă de încredere în succesul reformelor ucrainene nu numai din partea autorităților americane, ci și a businessului american”, a spus Petro Poroșenko.

La întâlnirea președintelui Ucrainei cu președintele SUA a fost discutată, de asemenea, problema amplasării forțelor ONU de menținere a păcii în Donbas. Șeful statului ucrainean a de-

clarat după întâlnire că SUA susțin propunerea Ucrainei privind desfășurarea misiunii ONU de menținere a păcii pe întreg teritoriul temporar ocupat al Donbasului. „Este important că SUA au susținut în totalitate propunerea Ucrainei, propunerile mele făcute încă în 2015, cu privire la desfășurarea, în estul Ucrainei, pe teritoriul ocupat, a forțelor de menținere a păcii cu mandat din partea Consiliului de Securitate al ONU”, a declarat el. „Subliniez, a poziției ucrainene care prevede mandat pentru întreg teritoriul ocupat în estul Ucrainei, incluzând porțiunea necontrolată a frontierei ruso-ucrainene ceea ce va exclude posibilitatea pătrunderii militarilor ruși, a armelor și munițiilor și va servi, într-adevăr, păcii”, a remarcat Poroșenko. „Principalul nostru scop este eliberarea de sub ocupație, restabilirea suveranității și instaurarea cât mai grabnică a păcii pe pământul ucrainean”, a subliniat șeful statului.

Declarație comună a primului ministru al Canadei, Justin Trudeau, și președintelui Ucrainei, Petro Poroșenko

Primul ministru al Canadei, Justin Trudeau, și președintele Ucrainei, Petro Poroșenko, au confirmat, cu ocazia întâlnirii lor în cadrul Jocurilor Invictus, desfășurate la Toronto, la care participă pentru prima dată și militarii ucraineni, faptul că între Canada și Ucraina există legături vechi și puternice și că ambele țări sunt determinate să aprofundeze relațiile lor bilaterale.

Anul acesta, când se împlinesc 25 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între Canada și Ucraina analizăm realizările importante care au fost obținute din momentul precedentei noastre întâlniri ce a avut loc în iulie 2016, la Kiev.

Extinderea posibilităților economice

Intrarea în vigoare a Acordului privind liberul schimb între Canada și Ucraina constituie un moment istoric în relațiile noastre bilaterale. Suntem determinați să acționăm în comun pentru ca cetățenii Canadei și Ucrainei să se poată folosi cât mai repede de avantajele Acordului.

Prin implementarea acestui Acord sperăm să intensificăm comerțul bilateral între Canada și Ucraina în agricultură, în sferele informațional-tehnologică, energetică și aviacosmică. Cu ocazia examinării Acordului, după doi ani de funcționare, vom studia problema extinderii valabilității lui și asupra altor domenii, cum ar fi serviciile și investițiile.

Consolidarea colaborării în domeniul securității

Canada susține de bună seamă suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei. Canada subliniază faptul că nu recunoaște anexarea ilegală a Crimeei de către Rusia și continuă să condamne agresiunea militară rusă în Donbas. Canada va continua să exercite presiuni asupra Rusiei,

inclusiv folosind sancțiunile existente, pentru ca partea rusă să respecte suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei și să îndeplinească în totalitate Acordurile de la Minsk.

Operațiunea UNIFIER susține eforturile importante în domeniul pregătirii militare și al creșterii potențialului Ucrainei în ceea ce privește asigurarea suveranității sale, de asemenea, contribuie la realizarea unui schimb de informații reciproc avantajos între forțele armate ale Canadei și Ucrainei.

Canada va susține în continuare pașii Ucrainei pe calea integrării euroatlantice, introducerea și respectarea standardelor NATO în cadrul agendei sale de reforme ambițioase. Canada prețuiește atașamentul Ucrainei față de relațiile sale cu NATO și contribuția ei importantă la operațiunile sub egida Alianței. În lumina provocărilor comune de securitate, reconfirmăm interesul nostru comun legat de menținerea păcii internaționale prin înțelegeri bilaterale privind colaborarea în sfera apărării și atașamentul nostru comun față de realizarea programului de reforme în domeniul apărării Ucrainei. Canada susține scopul Ucrainei de a ajunge, până în anul 2020, la interoperabilitatea cu NATO, oferindu-i sprijin sub formă de antrenamente tactice și consultații strategice.

Valori comune

Canada are relații strânse cu Ucraina consolidate de generații de imigranți ucraineni din Canada. Intenționăm să dezvoltăm contactele între cetățenii statelor noastre îndeosebi prin sprijinirea mobilității tinerilor pentru a crea noi legături între țările noastre prin generațiile viitoare.

Noi recunoaștem progresele substanțiale ale Ucrainei în ceea ce privește realizarea reformelor și lansarea strategiei de dezvoltare stabilă „Ucraina-2020”, precum și contribuția Canadei la acest proces. Eforturile susținute sunt deosebit de importante pentru asigurarea transformării instituționale stabile, pentru depășirea piedicilor în promovarea reformelor și pentru valorificarea întregului potențial al Ucrainei. Eforturile și viziunile noastre sunt călăuzite de atașamentul nostru comun față de valorile incluziunii și ale diversității.

Pagină realizată de Ion ROBCIUC

UCRAINA - mai aproape